STUDIU

Implementarea în Republica Moldova a standardelor europene privind produsele pentru construcţii: provocări şi perspective

Studiul a fost elaborat și publicat în cadrul proiectului „Informarea publicului și părților interesate despre standardele Europene adoptate în cadrul ”ZLSAC”. Acest studiu este posibil datorită ajutorului generos al poporului american oferit prin intermediul Agenției SUA pentru Dezvoltare Internațională (USAID). Opiniile exprimate aparțin autorilor și nu reflectă în mod necesar poziția USAID sau a Guvernului SUA.

Autori: Iurii Socol, Inga Savin

sursa foto: www.pixabay.com

Februarie 2016

Cuprins

Introducere 2

1. Aspecte metodologice 4
2. Sectorul produselor pentru construcții din Republica Moldova: cadrul normativ și instituțional 6
2.1. Cadrul normativ 6
2.2. Cadrul instituțional 15
3. Legislația europeană privind produsele pentru construcții 17
4. Acordul de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană: beneficii și provocări pentru sectorul produselor de construcții din Republica Moldova 20
4.1. Beneficii 20
4.2. Provocări 22
5. Chestionar 24
6. Rezultatele chestionării 25
7. Concluzii și recomandări 26

Bibliografie 31

Anexa 1. Lista organismelor de evaluare a conformității produselor pentru construcții din Republica Moldova acreditate 32
Anexa 2. Legislația Europeană privind unele aspecte concrete ce țin de evaluarea conformității produselor pentru construcții 33
Anexa 3. Chestionarul privind studiul beneficiilor și provocărilor asociate cu implementarea standardelor europene privind produsele pentru construcții 39
Anexa 4. Rezultatele chestionării 48

Introducere

Acordul de asociere cu uniunea Europeană (în continuare – Acordul de Asociere) stabilește un nou cadru juridic pentru avansarea relațiilor dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană spre o treaptă calitativ superioară, cea a asocierii politice și integrării economice.

Acordul de Asociere se fundamentează pe o abordare inovativă și ambițioasă, incluzînd crearea unei Zone de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (în continuare – ZLSAC).

Republica Moldova, ca țară europeană, ce împărtășește valori comune cu Uniunea Europeană, s-a angajat prin semnarea Acordului de Asociere să pună în aplicare și să promoveze aceste valori, să urmeze calea alinierii la practicile europene, preluînd legislaţia şi standardele europene.

Obiectivul esenţial al sistemului de standardizare european este obținerea unui grad avansat de armonizare la nivel european şi la nivel naţional. Această armonizare este considerată atinsă atunci cînd un produs sau serviciu, fiind conform unui standard naţional al unui stat membru al UE, este conform și standardelor naţionale ale altor state membre UE.

Cea mai efectivă cale de atingere a acestui obiectiv este elaborarea standardelor europene (EN) şi implementarea obligatorie a acestor standarde de fiecare membru al Comitetului European de Standardizare (CEN) prin adoptarea lor ca standarde naţionale, precum şi anularea oricărui standard naţional conflictual.

Acestea sînt o parte din angajamentele pe care Republica Moldova și le-a asumat prin semnarea Acordului de Asociere, angajamente ce impun noi abordări, obiective şi ritmuri de acţiune.

Ca rezultat al semnării Acordului de Asociere, Republica Moldova trebuie să implementeze (gradual, timp de 3-5 ani) peste 3000 de standarde europene în domeniul construcțiilor, din care 442 reprezintă standarde europene armonizate privind produsele pentru construcții și 2022 – standarde europene de referință din numărul standardelor europene armonizate. Totodată, peste 900 de standarde GOST conflictuale urmează a fi anulate și peste 200 de

normative în construcții urmează a fi armonizate cu standardele europene corespunzătoare sau înlocuite cu acestea.

Pînă în prezent toate 442 de standarde europene armonizate privind produsele pentru construcții, iar din 2022 de standarde de referință – 1330 au fost deja adoptate ca standarde moldovene.

Cu toate că ritmul de preluare a standardelor europene privind produsele pentru construcții este destul de înalt, procesul de implementare a acestor standarde decurge încă lent, din cauza existenței unor bariere cu care se confruntă utilizatorii de standarde, înțelegerii insuficiente a beneficiilor implementării standardelor europene.

Aceasta condiționează implementarea unor mecanisme de tranziţie efectivă la noile standarde europene și de eliminare a barierelor ce stau în calea acestui proces.

Prezentul Studiu are drept scop elucidarea beneficiilor asociate cu tranziția la noile standarde europene privind produsele pentru construcții și identificarea principalelor provocări cu care se confruntă mediul de afaceri din sectorul construcțiilor din Republica Moldova.

De asemenea, Studiul prezintă o serie de recomandări adresate părților interesate ce determină facilitarea și accelerarea tranziției la standardele europene și sporirea eficienței acestui proces.

Pentru o înțelegere mai bună a modului de percepere de către reprezentanții mediului de afaceri din sectorul produselor pentru construcții a beneficiilor implementării standardelor europene, precum și identificarea provocărilor concrete cu care se confruntă aceștia, în cadrul Studiului au fost chestionați mai mulți reprezentanți ai sectorului, iar rezultatele chestionării au fost generalizate și prezentate într-un capitol separat.

Prezentul Studiu abordează principalele aspecte legate de implementarea standardelor europene privind produsele pentru construcții și nu pretinde a fi exhaustiv.

Studiul reprezintă un punct de pornire pentru realizarea unor acțiuni concrete în ceea ce privește implementarea efectivă a standardelor europene în sectorul produselor pentru construcții din Republica Moldova.

1. Aspecte metodologice

Sectorul construcțiilor este unul din cele mai complexe sectoare, care cuprinde: fabricarea produselor pentru construcții, proiectarea clădirilor, structurilor și sistemelor inginerești, execuția lucrărilor de construcție, serviciile inginerești specifice (servicii geodezice și geologice, expertize și evaluări, estimări de costuri etc.), procedurile administrative (licențierea, autorizarea, controlul de stat al calității lucrărilor, recepția în exploatare a construcțiilor etc.).

Cartea albă privind realizarea pieței interne, aprobată de Consiliul European în iunie 1985, prevede la punctul 71 că, în cadrul politicii generale, se va pune accentul pe anumite sectoare, și mai ales pe sectorul construcțiilor; întrucît eliminarea barierelor tehnice în domeniul construcțiilor, în măsura în care acestea nu pot fi înlăturate prin recunoașterea mutuală a echivalenței dintre toate statele membre, trebuie să urmeze noua abordare prevăzută în rezoluția Consiliului din 07.05.1985, care impune definirea unor cerințe esențiale privind siguranța și a altor aspecte care prezintă o importanță pentru binele general, fără a reduce nivelurile existente și justificate de protecție în statele membre.

De asemenea, țările membre ale UE au agreat că pentru a avea o contribuție majoră la o piață internă unică, pentru a permite unui număr cît mai mare de fabricanți să aibă acces la această piață, pentru a-i asigura acesteia maximul de transparență și pentru a crea condițiile unui regim european general armonizat în domeniul construcțiilor, este necesar să fie instaurate standarde armonizate privind produsele pentru construcții.

Așadar, la nivel European armonizarea legislativă în sectorul construcțiilor vizează doar produsele pentru construcții, iar celelalte aspecte ale activității de construcții care sunt menționate mai sus constituie prerogativa statelor membre.

Avînd în vedere cele expuse mai sus, în cadrul prezentului Studiu sunt abordate doar standardele europene privind produsele pentru construcții.

Este important de precizat că la nivel european există standarde europene ce se referă la proiectarea și instalarea sistemelor inginerești, proiectarea structurilor (Eurocoduri), execuția lucrărilor de construcții etc. Însă implementarea în Republica Moldova a acestor standarde nu

a fost supusă analizei, deoarece ele nu fac parte din standardele europene armonizate și nu influențează în mod direct comerțul dintre RM și UE. Acest lucru nu înseamnă însă că implementarea acestor standarde nu este importantă pentru sectorul construcțiilor.

Trebuie de reținut că, de exemplu, standardele europene pentru proiectarea și execuția structurilor se bazează pe cerințele standardelor europene armonizate privind produsele pentru construcții din care se vor executa aceste structuri și viceversa – aplicarea standardelor privind produsele pentru construcții este eficientă atunci, cînd punerea lor în operă este în conformitate cu cerințele standardelor europene de execuție a lucrărilor. Așadar, implementarea și celorlalte categorii de standarde europene este esențială pentru tranziția eficientă la sistemul european de standardizare în sectorul construcțiilor.

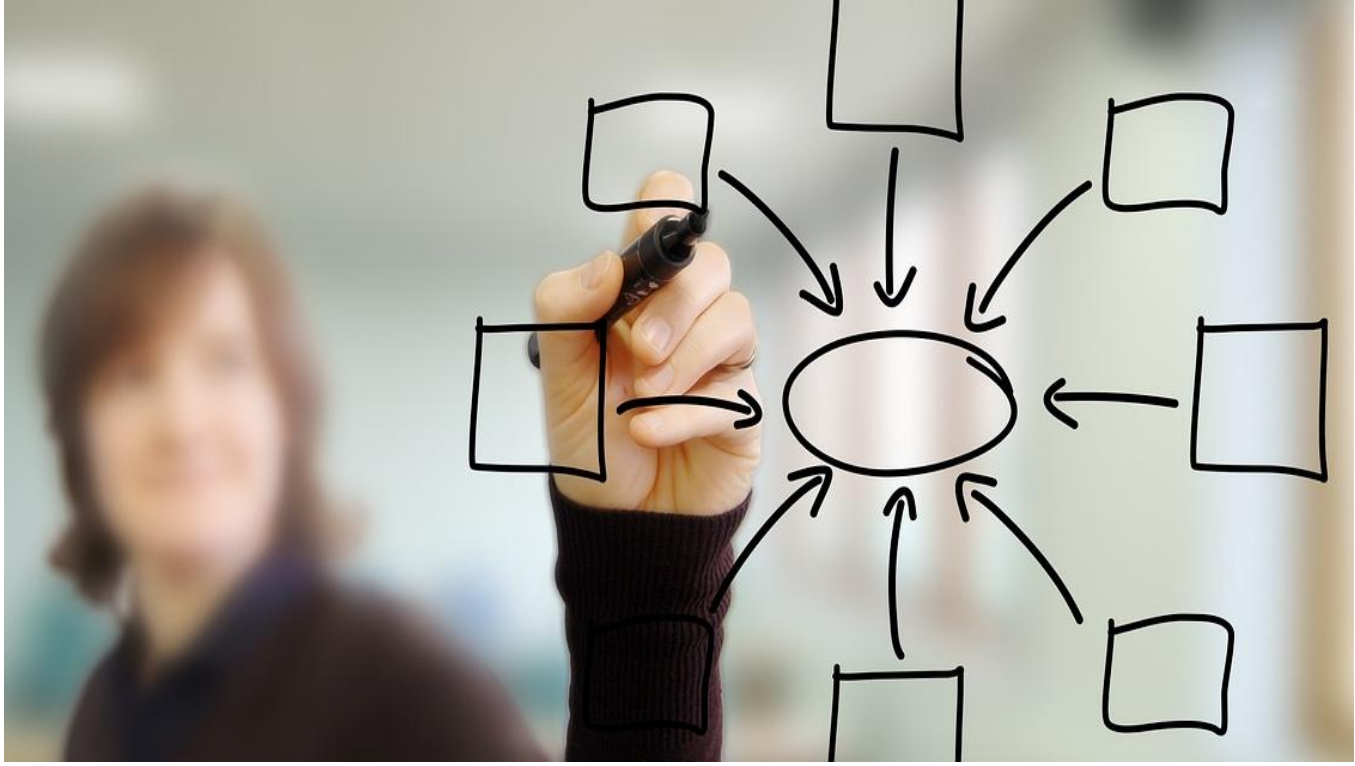

2. Sectorul produselor pentru construcţii din Republica Moldova: cadrul normativ şi instituţional

2.1. Cadrul normativ

Legislaţie

Sectorul produselor pentru construcții din Republica Moldova este reglementat de următoarele acte legislative și normative:

● Legea nr. 721 din 02.02.1996 privind calitatea în construcții
● Legea nr. 235 din 01.12.2011 privind activităţile de acreditare şi de evaluare a conformităţii
● Legea nr. 420 din 22.12.2006 privind activitatea de reglementare tehnică
● Hotărîrea Guvernului nr. 226 din 29.02.2008 pentru aprobarea Reglementării tehnice cu privire la produsele pentru construcţii
● Hotărîrea Guvernului nr. 360 din 25.06.1996 cu privire la controlul de stat al calităţii în construcţii
● Hotărîrea Guvernului nr. 913 din 06.11.2014 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la organizarea şi funcţionarea ghişeului unic de elaborare a evaluării tehnice în construcţii şi Regulamentului cu privire la organizarea şi funcţionarea ghişeului unic de eliberare a certificatului de atestare tehnico-profesională a specialiştilor în construcţii
● Hotărîrea Guvernului nr. 31 din 23.01.2009 ”Cu privire la aprobarea domeniilor reglementate, autorităţilor de reglementare şi organelor cu funcţii de supraveghere a pieţei”
● Ordinul Ministrului construcțiilor și dezvoltării teritoriului nr. 50 din 18.09.2008 ”Pentru aprobarea Listei standardelor conexe la Reglementarea tehnică cu privire la produsele pentru construcţii” (completat ulterior prin Ordinul Ministrului construcțiilor și dezvoltării regionale nr. 36 din 30.03.2010; Ordinul Ministrului dezvoltării regionale și construcțiilor nr. 23 din 02.03.2012; Ordinul Ministrului dezvoltării regionale și construcțiilor nr. 55 din 24.04.2014.)

Legea nr. 721 din 02.02.1996 privind calitatea în construcţii

Această lege stabileşte baza juridică, tehnico-economică şi organizatorică de activitate a persoanelor fizice şi juridice în domeniul construcţiilor, obligaţiile şi răspunderea lor privind calitatea în construcţii.

În conformitate cu art. 9, sistemul calităţii în construcţii reprezintă ansamblul de structuri organizatorice, răspunderi, regulamente, proceduri şi mijloace, care concură la realizarea calităţii construcţiilor în toate etapele de concepere, proiectare, realizare, exploatare şi postutilizare a acestora şi este compus, printre altele, din:

" …
b) certificarea produselor folosite în construcţii;
c) agrementele tehnice pentru produse,procedee şi echipamente noi în construcţii;
…
h) autorizarea şi acreditarea laboratoarelor de analize şi încercări în construcţii;
m) controlul de stat al calităţii în construcţii."

Art. 11 stabilește că produsele destinate lucrărilor de construcţii pot fi livrate şi utilizate, dacă au astfel de caracteristici, încît să asigure nivelul de calitate corespunzător exigenţelor esenţiale prevăzute la art. 6 din lege. Certificarea produselor folosite în construcţii se efectuează prin grija producătorului sau a furnizorului, în conformitate cu metodologia şi cu procedurile stabilite conform legislaţiei. La lucrările de construcţii care trebuie să asigure nivelul de calitate corespunzător exigenţelor esenţiale se interzice folosirea produselor fără certificarea acestora.

Legea stabilește, în art. 12, că la lucrările de construcţii care trebuie să asigure nivelul de calitate conform exigenţelor esenţiale se vor folosi produse, procedee şi echipamente tradiţionale, precum şi altele noi pentru care există agremente tehnice corespunzătoare. Agrementele tehnice pentru produse, procedee şi echipamente noi în construcţii stabilesc, în condiţiile prezentei legi, aptitudinea de utilizare, condiţiile de fabricaţie, transport, depozitare, de punere în operă şi de întreţinere a acestora.

Concomitent, legea instituie mecanismul controlului de stat în domeniul calității în construcții. Astfel, conform art. 21 din lege, controlul de stat al calităţii în construcţii cuprinde inspecţii la factorii implicaţi în proiectarea, execuţia, exploatarea şi postutilizarea construcţiilor, producerea materialelor şi articolelor pentru construcţii, privind existenţa şi respectarea sistemului calităţii. Conform legii, controlul de stat al calităţii în construcţii se exercită de către Inspecţia de Stat în Construcţii.

Legea nr. 235 din 01.12.2011 privind activităţile de acreditare şi de evaluare a conformităţii

Această lege transpune în legislaţia naţională cerinţele aplicabile domeniului de acreditare din Regulamentul (CE) nr. 765/2008 al Parlamentului European şi al Consiliului din 09.07.2008 de stabilire a cerinţelor de acreditare şi de supraveghere a pieţei în ceea ce priveşte comercializarea produselor, din Decizia nr. 768/2008/CE a Parlamentului European şi a Consiliului din 09.07.2008 privind un cadru comun pentru comercializarea produselor, precum şi transpune prevederile ce ţin de evaluarea conformităţii şi de plasarea produselor pe piaţă.

Legea dată stabileşte cadrul legal pentru activitatea de acreditare a organismelor de evaluare a conformităţii, realizată cu titlu obligatoriu sau voluntar, pentru plasarea produselor pe piaţă şi pentru activitatea de evaluare a conformităţii, indiferent de faptul că această evaluare este obligatorie sau nu la produsele introduse pe piaţă şi/sau utilizate în Republica Moldova.

Prin Legea 235/2011 este creat Centrul Național de Acreditare, care, potrivit art. 8, alin. (1), asigură, printre altele, următoarele:
”…
e) acreditează organisme de evaluare a conformităţii în baza standardelor de referinţă şi emite certificate de acreditare, indiferent de faptul că evaluarea conformităţii se efectuează cu titlu obligatoriu sau voluntar, şi anume:
– laboratoare de încercări;
– organisme de inspecţie în domeniul evaluării conformităţii;
– organisme de certificare a produselor.”

Conform art. 18 din lege, evaluarea conformităţii cu titlu obligatoriu se realizează pentru produsele din domeniile prevăzute la anexa nr. 3 la lege. Conform acestei anexe, produsele pentru construcții fac parte din domeniul reglementat.

De asemenea, art. 18 stabilește procedurile de bază de evaluare a conformității produselor, sub formă de module. Modulele aplicabile categoriei de produse specifice trebuie să fie descrise și aprobate prin hotărîre de Guvern.

În același timp, legea stabilește că în situaţia în care procedurile prevăzute în lege nu pot fi aplicate unei categorii de produse, evaluarea conformităţii acestora se realizează conform prevederilor reglementării tehnice aplicabile.

Procedurile de evaluarea conformităţii depind de gradul de complexitate al produsului, de riscul estimat la utilizarea lui şi se stabilesc de autoritatea cu funcţii de reglementare prin reglementările tehnice respective.

Art. 25 din Legea 235/2011 stabilește modalitatea de plasare a produselor pe piață, care prevede următoarele:

”(1) Produsele se plasează pe piaţă şi/sau se pun în funcţiune numai dacă satisfac cerinţele esenţiale care oferă un nivel adecvat de protecţie a intereselor publice, precum sănătate şi siguranţă în general, sănătate şi siguranţă la locul de muncă, protecţie consumatorilor, protecţie mediului şi securitate, cu respectarea principiilor internaţionale ale liberei circulaţii a produselor în comerţul interior şi cel internaţional, şi numai dacă sînt însoţite de documente care atestă conformitatea. Persoana responsabilă de plasarea pe piaţă a produselor este producătorul, reprezentantul lui autorizat, importatorul, distribuitorul sau oricare altă persoană fizică sau juridică ce practică activitate de întreprinzător”.

Conformitatea produselor se evaluează în baza cerinţelor esenţiale stabilite pentru produsele respective în reglementările tehnice aplicabile.

Conformitatea produselor cu cerinţele esenţiale poate fi atestată prin certificate de conformitate, prin certificate şi/sau rapoarte de inspecţie, prin rapoarte de încercări şi declaraţii de conformitate.

La plasarea produselor pe piaţă sînt valabile numai certificatele de conformitate, certificatele şi/sau rapoartele de inspecţii şi rapoartele de încercări, emise de organismele de evaluare a conformităţii acreditate.

Un mecanism important pentru plasarea produselor pentru construcții de import pe piața locală este recunoașterea certificatelor de conformitate a acestor produse emise de organismele de evaluare a conformității din alte state. În acest sens, art. 31 din Legea 235/2011 instituie următoarele mecanisme:

Se recunosc certificatele de conformitate sau rapoartele de încercări emise de organismele de evaluare a conformităţii acreditate de organismele de acreditare semnatare ale Acordului de recunoaştere multilaterală cu Cooperarea Europeană pentru Acreditare, eliberate pentru

produsele importate din statele membre ale Uniunii Europene, traduse în limba de stat şi confirmate prin specimenul de ştampilă al importatorului.

Se recunosc certificatele de conformitate sau rapoartele de încercări emise de organisme de evaluare a conformităţii străine, în baza acordurilor bilaterale de recunoaştere reciprocă a activităţilor de evaluare a conformităţii. Recunoaşterea certificatelor de conformitate se efectuează prin eliberarea unui nou certificat de conformitate de către organismele de certificare acreditate de Centrul Naţional de Acreditare.

Pentru recunoaşterea certificatului de conformitate eliberat într-un stat cu care există un acord bilateral de recunoaștere, solicitantul prezintă organismului de certificare acreditat în Republica Moldova pentru acelaşi domeniu o cerere, originalul sau copia, autentificată de organizaţia emitentă, a certificatului de conformitate din ţara de origine a produsului, precum şi originalul sau copia, autentificată de organizaţia emitentă, a raportului de încercări privind încercările efectuate în scopul certificării.

Acest organism de certificare efectuează identificarea (originea, legalitatea, cantitatea şi marcarea) produselor şi aduce la cunoştinţă solicitantului decizia de eliberare a certificatului de conformitate naţional. În cazul unei decizii negative, se relatează în scris motivarea clară a refuzului de recunoaştere a certificatului de conformitate emis de un organism de evaluare a conformităţii străin.

În procesul de recunoaştere prevăzut mai sus, organismul de certificare poate stabili efectuarea unor încercări suplimentare dacă cerinţele esenţiale în vigoare în Republica Moldova nu corespund cerinţelor menţionate în certificatul de conformitate emis de un organism de evaluare a conformităţii străin.

În cazul lipsei certificatelor de conformitate sau a declaraţiilor de conformitate, produsele importate se supun evaluării conformităţii potrivit procedurilor aplicate produselor, conform reglementărilor tehnice naţionale aplicabile.

Legea nr. 420 din 22.12.2006 privind activitatea de reglementare tehnică

Această lege stabileşte cerinţele generale faţă de conţinutul şi modul de elaborare, publicare şi aplicare a reglementărilor tehnice pentru a asigura transparenţa procesului de reglementare şi circulaţia liberă a produselor şi serviciilor, stabileşte drepturile şi obligaţiile autorităţilor de reglementare, precum şi cerinţele faţă de supravegherea pieţei în scopul protecţiei pieţei interne de produsele periculoase, falsificate şi neconforme cerinţelor prescrise şi/sau declarate.

Conform art. 8 din Legea 420/2006, evaluarea conformităţii produselor şi serviciilor se realizează prin procedurile respective de evaluare, care reprezintă module sau alte forme (scheme) de evaluare a conformităţii, aprobate de Guvern.

Procedurile de evaluare a conformităţii, prevăzute de reglementările tehnice, depind de gradul de complexitate al produsului sau al serviciului respectiv şi de riscul ce poate apărea la utilizarea acestuia. Reglementările tehnice care conţin proceduri de evaluare a conformităţii se adoptă de Guvern.

Obligativitatea evaluării conformităţii produselor, precum şi cerinţele care trebuie verificate în procesul evaluării conformităţii produselor din domeniul reglementat se stabilesc în reglementări tehnice aprobate prin legi sau hotărîri de Guvern.

Autorităţile de reglementare stabilesc în reglementările tehnice, pentru faza de proiect şi/sau pentru faza de producţie, înainte de plasarea pe piaţă a produselor sau de prestarea serviciilor, posibilităţi de utilizare a procedurilor de evaluare a conformităţii, care vor asigura

nivelul de securitate necesar al produsului sau al serviciului respectiv şi atingerea obiectivului reglementării tehnice.

În reglementările tehnice urmează a fi stabilite:
a) pentru unul şi acelaşi tip ori grup de produse sau servicii – una sau mai multe proceduri de evaluare a conformităţii, identice ca nivel doveditor, ceea ce ar permite solicitantului să-şi aleagă cea mai potrivită procedură pentru asigurarea cerinţei generale de securitate a produselor şi serviciilor;
b) criteriile conform cărora producătorul poate alege pentru produsele sau serviciile proprii cele mai potrivite proceduri de evaluare a conformităţii, prevăzute de legislaţie;
c) metodele de încercări utilizabile în procesul de evaluare a conformităţii.

Procedurile de evaluare a conformităţii nu trebuie să fie excesive în raport cu obiectivele reglementării tehnice respective. În cazul în care o reglementare tehnică este elaborată în baza directivelor Uniunii Europene, autoritatea de reglementare este obligată, în procesul elaborării, să stabilească proceduri de evaluare a conformităţii care să nu fie mai restrictive decît cele prevăzute în directivele respective.

În scopul eliminării barierelor tehnice în calea comerțului internațional, art. 10 din Legea 420/2006 prevede modalitate recunoașterii echivalenței reglementărilor tehnice ale altor state cu reglementările tehnice naționale. Așadar, legea stabilește că reglementările tehnice ale altor state membre ale Organizaţiei Mondiale a Comerţului sau ale statelor cu care Republica Moldova are acorduri respective se consideră echivalente cu reglementările tehnice naţionale în cazul în care:
a) nu contravin prevederilor legislaţiei Republicii Moldova;
b) contribuie, într-un mod adecvat şi în acelaşi volum, la realizarea obiectivelor prevăzute de reglementările tehnice naţionale.

Recunoaşterea echivalenţei reglementărilor tehnice ale altor state cu cele naţionale ţine de competenţa autorităţilor de reglementare a domeniilor respective.

Modul de preluare a reglementărilor tehnice ale altor state, considerate echivalente cu cele naţionale, se stabileşte de către autoritatea de reglementare a domeniului respectiv.

Cu referinţă la produsele de import pentru care se solicită o confirmare a corespunderii acestora reglementărilor tehnice sau standardelor naţionale, rezultatele verificărilor şi încercărilor efectuate de organismele de evaluare a conformităţii din ţara exportatoare sînt recunoscute şi aplicate în Republica Moldova în conformitate cu acordurile de recunoaştere reciprocă, semnate cu statul respectiv.

Legea 420/2006, de asemenea, reglementează efectuarea supravegherii de stat. Conform art. 18, supravegherea pieţei se efectuează de către inspectorii de stat din cadrul autorităţilor respective abilitate cu funcţii de control de stat.

Supravegherea pieţei se efectuează, după caz, în următoarele etape ale ciclului vital al produsului sau ale prestării serviciului:
a) proiectare;
b) fabricare şi păstrare;
c) depozitare şi transportare;
d) prelucrare, recondiţionare sau rebutare;
e) import şi comercializare;
f) folosire.

Supravegherea pieţei se efectuează prin:
a) monitorizare;
b) controlul produselor şi al serviciilor plasate pe piaţă;

c) prelevarea probelor sau a mostrelor de produse, verificarea conformităţii lor cu cerinţele prescrise şi/sau declarate.

Supravegherea pieţei se efectuează referitor la corespunderea produselor sau serviciilor cerinţelor prescrise, după caz, în reglementări tehnice, în standarde naţionale, în standarde de firmă coordonate şi înregistrate în modul stabilit sau în alte documente care stabilesc cerinţe faţă de produsul sau serviciul respectiv, precum şi cerinţelor declarate (prin eticheta produsului, anunţuri publicitare etc.).

Baza doveditoare, în cadrul supravegherii pieţei, o constituie documentele care atestă conformitatea cu cerinţele prescrise şi/sau declarate, precum şi documentaţia tehnică pentru produsul sau serviciul respectiv, care se recepţionează permanent, se actualizează şi se păstrează de către producător sau prestatorul de servicii.

Hotărîrea Guvernului nr. 226 din 29.02.2008 pentru aprobarea Reglementării tehnice cu privire la produsele pentru construcţii

Reglementarea tehnică cu privire la produsele pentru construcții transpune parțial Directiva Consiliului nr. 89/106/CEE din 21.12.1988 privind apropierea actelor cu putere de lege și a actelor administrative ale statelor membre referitoare la materialele de construcții.

Reglementarea tehnică dată se aplică produselor pentru construcţii fabricate în scopul de a fi încorporate în mod permanent într-o lucrare de construcţie, termenul desemnînd materiale, elemente şi componente, individuale sau alcătuind un set, inclusiv pentru sisteme prefabricate sau instalaţii, plasate pe piaţă în forma în care urmează a fi încorporate, asamblate, aplicate sau instalate în construcţii prin operaţii/lucrări de construcţii, în măsura în care li se aplică cerinţele esenţiale privind lucrările de construcţii stabilite în această Reglementare tehnică.

Reglementarea tehnică distinge două categorii de produse pentru construcții:
1) grupele de produse supuse în mod obligatoriu evaluării conformităţii cu cerinţele Reglementării tehnice (sunt stabilite în Tabelul 1 la Reglementare tehnică); și
2) grupele de produse care cad sub incidenţa Reglementării tehnice, dar nu se supun obligatoriu evaluării conformităţii.

Concomitent, Reglementarea tehnică stabilește, în Tabelul 3, cerinţele esenţiale aplicabile lucrărilor de construcţii și asupra căror pot influenţa caracteristicile tehnice ale unui produs pentru construcţii după natura şi utilizarea lui în construcţii.

Conform Reglementării tehnice, cerinţele esenţiale trebuie să fie precizate în documente interpretative destinate stabilirii legăturilor necesare între cerinţele esenţiale şi documentele normative (standarde și specificații tehnice pentru produse).

Reglementarea tehnică stabilește că agrementul tehnic reprezintă un document care atestă aptitudinea de utilizare a noilor produse, procedee şi echipamente în construcţie, pentru care nu sînt elaborate documente normative naţionale.

Conform pct. 16 al Reglementării tehnice stabilește că agrementul tehnic este acordat:
a) pentru produsele pentru care nu există nici standarde naţionale, care adoptă standardele europene armonizate, nici standarde naţionale aplicabile şi pentru care nu poate fi elaborat standard;
b) pentru produsele care fac derogare într-un mod semnificativ de la standardele naţionale care adoptă standardele europene armonizate sau de la standardele naţionale aplicabile. Derogările nu vor fi în defavoarea cerinţelor de calitate şi securitate.

În conformitate cu pct. 15 din Reglementarea tehnică, produsele pentru construcții trebuie să fie conforme cu standardele naționale sau agrementele tehnice. Totodată, pct. 20.1

prevede expres că conformitatea produselor trebuie evaluată numai în raport cu standardele şi agrementele tehnice în sensul punctului 15.

De asemenea, Reglementarea tehnică stabilește procedurile de evaluare a conformității produselor pentru construcții; criteriile pentru organismele de evaluare a conformităţii care se desemnează de autoritatea de reglementare; regulile de aplicare a mărcii naționale de conformitate SM; informația pentru consumator care trebuie să însoțească produsul; cerințele specifice privind supravegherea pieței, precum și responsabilitățile producătorilor/furnizorilor de produse pentru construcții.

În conformitate cu pct. 50 din Reglementarea tehnică, autoritatea de supraveghere a pieţei privind corespunderea produselor pentru construcţii Reglementării tehnice este autoritatea de reglementare de specialitate în domeniul construcţiilor.

Hotărîrea Guvernului nr. 360 din 25.06.1996 cu privire la controlul de stat al calităţii în construcţii

În conformitate cu prevederile Hotărîrii de Guvern 360/1996, producerea materialelor şi articolelor pentru construcţii sînt supuse controlului de stat.

Regulamentul privind modul de exercitare a controlului de stat al calității în construcții, aprobat prin Hotărîrea Guvernului 360/1996 stabilește că controlul de stat al calităţii în construcţii se efectuează la toţi subiecţii implicaţi în procesul de construcţie – investitori, proiectanţi, executanţi, proprietari de construcţii, producători şi furnizori de materiale şi articole pentru construcţii.

Controlul de stat al calităţii în construcţii se efectuează inclusiv în ceea ce privește producerea şi furnizarea materialelor pentru construcţii.

Conform acestui Regulament, la producerea materialelor şi articolelor pentru construcţii, controlul de stat al calităţii în construcţii vizează respectarea regimului tehnologic la producerea materialelor şi articolelor; asigurarea calităţii materiei prime şi a producţiei finite; a funcţionării sistemului intern de dirijare şi asigurare a calităţii; certificarea producţiei.

În cazul în care în urma controlului a fost depistată producerea şi livrarea materialelor şi articolelor pentru construcţii, care nu corespund cerinţelor standardelor, inspectorul, responsabil de control, ia decizia de aplicare a măsurilor de lichidare a neconformităţilor depistate, care pot fi următoarele: înmînarea prescripţiei subiectului controlat cu cerinţe de lichidare a neconformităţilor; sau sistarea producerii, furnizării şi utilizării materialelor şi articolelor pentru construcţii care nu corespund cerinţelor standardelor.

Hotărîrea Guvernului nr. 913 din 06.11.2014 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la organizarea şi funcţionarea ghişeului unic de elaborare a evaluării tehnice în construcţii şi Regulamentului cu privire la organizarea şi funcţionarea ghişeului unic de eliberare a certificatului de atestare tehnico-profesională a specialiştilor în construcţii

Regulamentul dat stabileşte condiţiile de introducere pe piaţă sau punere la dispoziţie pe piaţă a produselor pentru construcţii stabilind dispoziţii armonizate privind modul de exprimare a performanţei produselor pentru construcţii referitor la caracteristicile lor esenţiale.

Regulamentul se aplică tuturor operatorilor economici care produc, furnizează sau comercializează noi produse pentru construcţii provenite din producţia internă sau din import, precum şi investitorilor, proiectanţilor, executanţilor, proprietarilor şi utilizatorilor construcţiilor la care se prevede folosirea produselor respective.

Conform Regulamentului, evaluarea tehnică se acordă:

a) pentru produsul care nu face obiectul nici unui standard armonizat existent;
b) standardul armonizat nu acoperă integral produsul în cauză;
c) pentru cel puţin una dintre caracteristicile esenţiale ale produsului respectiv, metoda de evaluare prevăzută în standardul armonizat nu este adecvată;
d) standardul armonizat nu prevede nici o metodă de evaluare în ceea ce priveşte cel puţin o caracteristică esenţială a produsului respectiv.

Un document de evaluare conţine cel puţin o descriere generală a produsului pentru construcţii, lista caracteristicilor esenţiale relevante pentru utilizarea preconizată a produsului prevăzută de fabricant şi convenită de fabricant împreună cu Organismul de Evaluare Tehnică (OET) abilitat, precum şi metodele şi criteriile de evaluare a performanţei produsului în ceea ce priveşte respectivele caracteristici esenţiale.

Existenţa evaluării tehnice, elaborate conform prevederilor Regulamentului sus-menționat, constituie o condiţie obligatorie privind furnizarea şi utilizarea produselor noi pentru construcţii.

Produsele, care provin din ţări industrial dezvoltate şi au la bază reglementări tehnice sau evaluări tehnice naţionale, se tratează corespunzător în cadrul acţiunii de elaborare a evaluărilor tehnice, prin luarea în considerare a prevederilor din documentele respective, cu adaptările impuse de condiţiile seismice, climatice sau de altă natură din Republica Moldova.

Produsele pentru care s-au eliberat evaluări tehnice sînt supuse şi activităţii de certificare de conformitate, conform reglementărilor în vigoare, sistemul de certificare fiind precizat explicit în evaluarea tehnică.

Produsele, procedeele şi echipamentele, care au fost supuse procedurii de evaluare tehnică în construcţii, se trec în Registrul Consiliului Tehnic Permanent pentru Construcţii şi se publică pe site-ul www.mdrc.gov.md.

Conform situației la data de 02.01.2015, există 200 agremente tehnice în construcţii în vigoare pe teritoriul Republicii Moldova.

Hotărîrea Guvernului nr. 31 din 23.01.2009 cu privire la aprobarea domeniilor reglementate, autorităţilor de reglementare şi organelor cu funcţii de supraveghere a pieţei

În scopul executării prevederilor art. 4 alin. (6) şi art. 24 din Legea nr. 420-XVI din 22.12.2006 privind activitatea de reglementare tehnică şi art. 16 alin. (4) din Legea nr. 235-XVI din 20.07.2006 cu privire la principiile de bază de reglementare a activităţii de întreprinzător, prin Hotărîrea Guvernului 31/2009 a fost stabilite domeniile reglementate, autorităţile de reglementare şi organele cu funcţii de supraveghere a pieţei.

Conform anexei 1 la Hotărîrea Guvernului 31/2009, Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor, în comun cu Ministerul Sănătății, sunt autoritățile de reglementare în domeniul materialelor și produselor pentru construcții, iar Inspecția de Stat în Construcții este autoritatea de supraveghere a pieței.

Ordinul Ministrului construcţiilor şi dezvoltării teritoriului nr. 50 din 18.09.2008 pentru aprobarea Listei standardelor conexe la Reglementarea tehnică cu privire la produsele pentru construcţii

Prin Ordinul Ministrului construcțiilor și dezvoltării teritoriului nr. 50 din 18.09.2008 a fost aprobată Lista standardelor conexe la Reglementarea tehnică cu privire la produsele pentru construcții, incluzînd inițial 604 standarde naționale, din care 23 – standarde europene și internaționale.

Ulterior, Lista standardelor conexe la Reglementarea tehnică cu privire la produsele pentru construcții a fost completată de 3 ori, prin următoarele ordine:
– Ordinul Ministrului construcțiilor și dezvoltării regionale nr. 36 din 30.03.2010;
– Ordinul Ministrului dezvoltării regionale și construcțiilor nr. 23 din 02.03.2012;
– Ordinul Ministrului dezvoltării regionale și construcțiilor nr. 55 din 24.04.2014.

La momentul actual, la Reglementarea tehnică cu privire la produsele pentru construcții sînt conexe în total 1349 standarde, din care 414 sînt standarde europene, inclusiv 107 standarde europene armonizate (din cele în total 442 standarde europene armonizate publicate în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene).

Din 442 de standarde europene armonizate publicate în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene (conform situației la 10.07.2015), 442 standarde (100%) sunt adoptate în calitate de standarde naționale.

Documente normative şi standarde în construcţii

Actualmente, sistemul de documente normative în construcţii (SDNC) al Republicii Moldova constă din 1443[1] de documente normative, din care 226 sunt normative în construcții obligatorii și 1217 – cu caracter de recomandare. Majoritatea documentelor normative în construcţii sînt normative ale fostelor U.R.S.S. şi R.S.S.M., aplicarea cărora pe teritoriul Republicii Moldova, pînă la anularea sau precizarea lor, a fost permisă prin scrisoarea Ministerului Arhitecturii şi Construcţiilor al Republicii Moldova nr. 03-05/340 din 01.04.1993 "Referitor la funcţionarea normativelor în construcţie pe teritoriul Republicii Moldova".

Majoritatea acestor documente normative urmează a fi anulate și înlocuite cu standarde europene corespunzătoare, sau revizuite și armonizate cu cerințele acestora.

Conform datelor Comitetului European de Standardizare (CEN), în sectorul construcțiilor există cca 3000[2] de standarde europene, din care 442[3] de standarde reprezintă standarde europene armonizate cu Directiva Consiliului nr. 89/106/CEE din 21.12.1988 privind apropierea actelor cu putere de lege și a actelor administrative ale statelor membre referitoare la materialele de construcții (înlocuită prin Regulamentul (UE) nr. 305/2011 al Parlamentului European şi al Consiliului din 09.03.2011 de stabilire a unor condiţii armonizate pentru comercializarea produselor pentru construcţii şi de abrogare a Directivei 89/106/CEE a Consiliului).

La rîndul lor, cele 442 de standarde europene armonizate privind produsele pentru construcții fac referință la 2022 de standarde europene (cu preponderență, la standarde pentru metode de încercări).

Ca rezultat al semnării Acordului de Asociere, Republica Moldova trebuie să implementeze (gradual, timp de 3-5 ani) peste 3000 de standarde europene în domeniul construcțiilor.

Pînă în prezent din, toate cele 442 de standarde europene armonizate privind produsele pentru construcții au fost adoptate ca standarde moldovene, iar din 2022 de standarde de referință – 1330 au fost deja adoptate ca standarde moldovene.

[1] Analiza ex-ante a impactului politicii publice "Reformarea sistemului de documente normative în construcții. Către standardele de performanță în construcții", Chișinău, 2012 (proiect). www.mdrc.gov.md
[2] A se vedea pagina-web a CEN: http://www.cen.eu/work/areas/construction/pages/default.aspx
[3] Conform Comunicării Comisiei nr. 2015/C 226/04, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. C 226/49 din 10.07.2015

În paralel cu standarde europene privind produsele pentru construcții, în Republica Moldova se mai aplică 935 de standarde GOST[4], care sînt conflictuale cu cele europene și urmează a fi anulate.

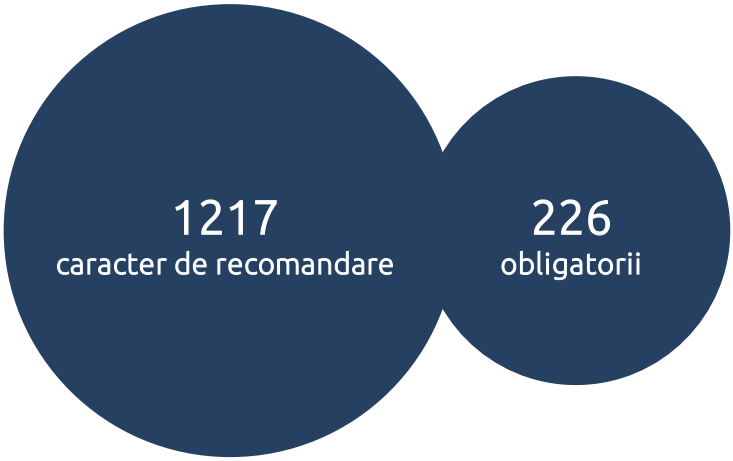

Figura – Structura documentelor normative în construcţii

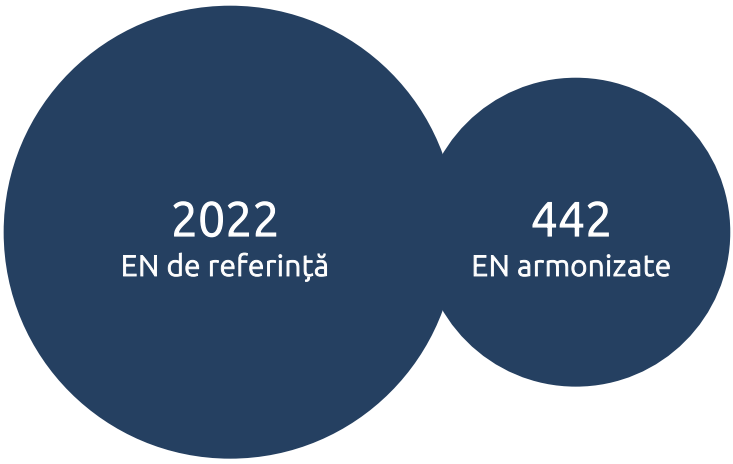

Figura – Structura standardelor europene în construcţii

De la proclamarea independenţei Republicii Moldova dezvoltarea SDNC a evoluat în mod diferit. În principal, dezvoltarea SDNC s-a bazat pe elaborarea documentelor normative naţionale, prin adoptarea documentelor normative în construcţii interstatale sau ale Federaţiei Ruse, Belarusei, Ucrainei. În această perioadă implementarea standardelor europene sau armonizarea documentelor normative în construcții cu standardele europene practic nu a avut lor.

2.2. Cadrul instituțional

Cadrul instituțional al sectorului produselor pentru construcții este compus, în principal, din organismele din domeniul infrastructurii calității (metrologie, standardizare și evaluarea

[4]Conform Listei standardelor conexe la Reglementarea tehnică cu privire la produsele pentru construcții, aprobată prin Ordinul Ministrului construcțiilor și dezvoltării teritoriului nr. 50 din 18.09.2008, cu modificările și completările ulterioare.

conformității) [1], precum și din organele de stat cu funcții de reglementare și supraveghere a pieței.

Cadrul instituțional al sectorului produselor pentru construcții din Republica Moldova este prezentat în figura de mai jos.

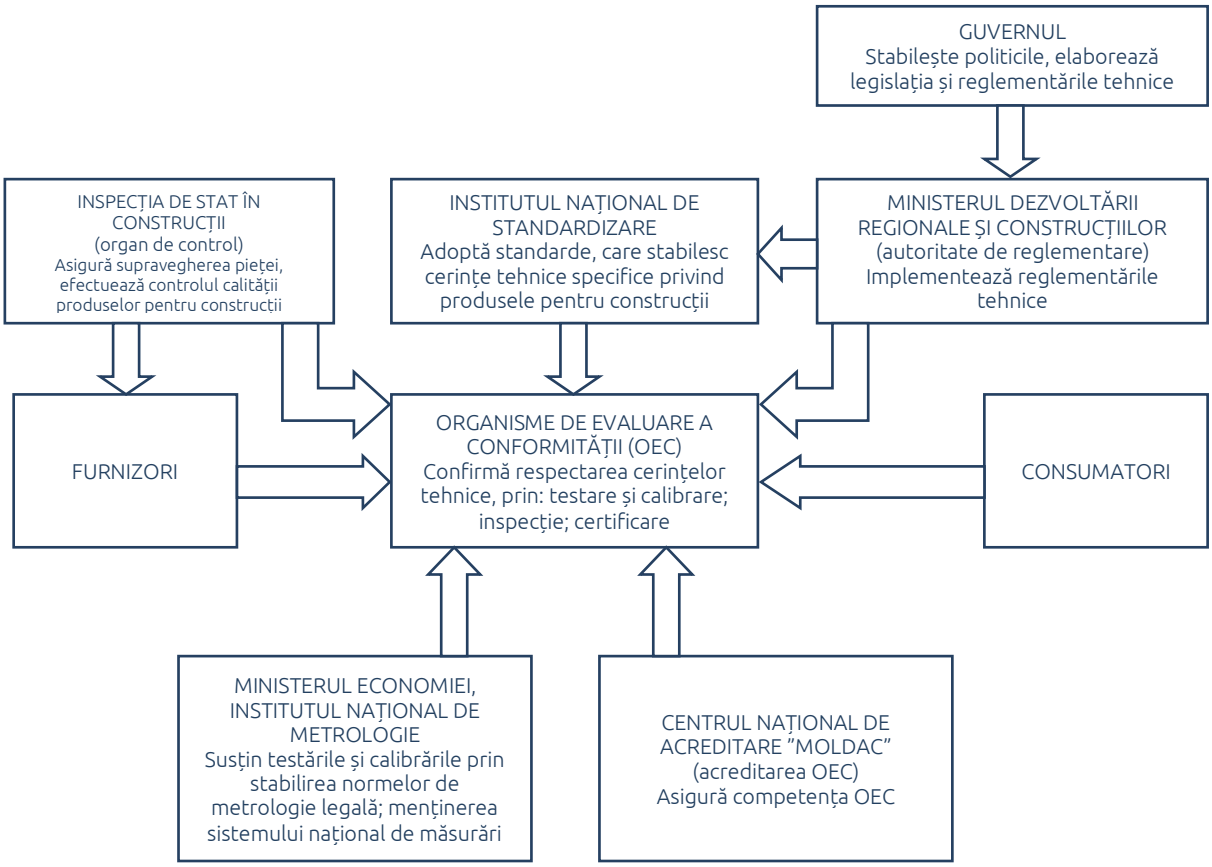

Figura – Schema cadrului instituțional al sectorului produselor pentru construcții din Republica Moldova

Conform informațiilor oficiale ale Centrului Național de Acreditare "MOLDAC" [2], în Republica Moldova în domeniul produselor pentru construcții sunt acreditate 9 organisme de certificare și 22 laboratoare de încercări (lista acestora este prezentată în anexa 1).

3. Legislaţia europeană privind produsele pentru construcţii

Crearea Pieței Unice Europene pînă la 31 decembrie 1992 n-ar fi putut fi realizată fără o nouă tehnică de reglementare care să stabilească numai cerințele esențiale generale, să reducă controlul autorităților publice înainte de introducerea produsului pe piață și să integreze asigurarea calității și alte tehnici moderne de evaluare a conformității [3].

O nouă strategie și tehnică de reglementare a fost stabilită prin Rezoluția Consiliului 85/C 136/01 din 07.05.1985 privind o Nouă Abordare în domeniul armonizării tehnice şi al standardizării, care a stabilit următoarele principii:

— armonizarea legislativă se limitează la cerințele esențiale pe care trebuie să le îndeplinească produsele introduse pe piața Comunităţii, pentru a beneficia de libera circulație în cadrul Comunităţii;
— specificațiile tehnice ale produselor care îndeplinesc cerințele esențiale definite în directive sunt stabilite în standardele armonizate;
— aplicarea standardelor armonizate și a altor standarde rămîne voluntară și producătorul poate întotdeauna să aplice alte specificații tehnice pentru a îndeplini cerințele;
— produsele fabricate în conformitate cu standardele armonizate beneficiază de o prezumție de conformitate cu cerințele esențiale corespunzătoare.

În aceste condiții, directivele Noii Abordări aproximează legile Statelor Membre pentru a înlătura barierele comerciale. Deoarece directivele Noii Abordări sunt directive armonizate total, Statele Membre trebuie să abroge toate legile naționale contradictorii.

În domeniul produselor pentru construcții prima directiva europeană de Noua Abordare a fost Directiva Consiliului nr. 89/106/CEE din 21.12.1988 privind apropierea actelor cu putere de lege și a actelor administrative ale statelor membre referitoare la materialele de construcții, fiind ulterior modificată prin Directiva 93/68/CEE a Consiliului din 22.07.1993.

La momentul actual, sectorul produselor pentru construcţii din Uniunea Europeană este reglementat prin Regulamentul (UE) nr. 305/2011 al Parlamentului European şi al Consiliului din 09.03.2011 de stabilire a unor condiţii armonizate pentru comercializarea produselor pentru construcţii şi de abrogare a Directivei 89/106/CEE a Consiliului.

Acest regulament stabileşte condiţiile de introducere pe piaţă a produselor pentru construcţii. De asemenea, acesta stabileşte criterii de evaluare a performanţelor pentru aceste produse, precum şi condiţiile de utilizare a marcajului CE.

Mai jos sunt prezentate principalele prevederi ale acestui regulament.

Declaraţia de performanţă şi marcajul CE

În cazul în care fabricantul decide să introducă pe piaţă un produs pentru construcţii şi dacă acest produs este acoperit de un standard european armonizat, acesta are obligaţia de a completa o declaraţie de performanţă care conţine, în special, următoarele informaţii:
— referinţa produsului;
— sistemele de evaluare şi de verificare a constanţei performanţei produsului;
— utilizarea preconizată sau utilizările preconizate ale produsului;
— performanţa declarată.

După ce se întocmeşte declaraţia de performanţă, fabricantul trebuie să aplice marcajul CE pe produs.

Statele membre desemnează puncte de informare despre produsele pentru construcţii, în conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 764/2008 al Parlamentului European şi al Consiliului din 09.07.2008 de stabilire a unor proceduri de aplicare a anumitor norme tehnice naţionale pentru produsele comercializate în mod legal în alt stat membru şi de abrogare a Deciziei nr. 3052/95/CE. Aceste puncte de informare trebuie să furnizeze informaţii referitoare la cerinţele privind produsele pentru construcţii şi să evite conflictele de interese.

Obligaţiile operatorilor economici

Operatorii economici trebuie să respecte anumite obligaţii:

Obligaţiile fabricanţilor: aceştia trebuie să furnizeze declaraţia de performanţă şi documentaţia tehnică şi să aplice marcajul CE pe produs. De asemenea, aceştia se asigură că produsele lor pentru construcţii poartă menţiunea tipului, care să permită identificarea lor. În plus, fabricanţii au obligaţia de a-şi retrage produsele de pe piaţă dacă constată că acestea nu sunt conforme cu declaraţia de performanţă sau de a schimba această declaraţie.

Obligaţiile importatorilor: aceştia se asigură că produsul este însoţit de documentaţia tehnică şi că are aplicat marcajul CE. Aceştia au obligaţia de a indica numele lor, denumirea socială sau marca înregistrată, precum şi adresa la care pot fi contactaţi. Aceştia se asigură că produsul este însoţit de instrucţiuni şi de informaţii de siguranţă şi că transportul nu a compromis performanţa acestuia.

Obligaţiile distribuitorilor: aceştia trebuie să se asigure că produsul poartă marcajul CE şi că este însoţit de documentele menţionate la obligaţiile fabricanţilor. Atunci cînd consideră că produsul nu este conform, trebuie să se abţină să îl introducă pe piaţă. Distribuitorii trebuie să asigure condiţii optime de stocare a produsului, pentru ca acesta să nu se degradeze.

Specificaţii tehnice armonizate

Specificaţiile tehnice armonizate cuprind standardele europene armonizate. Acestea sunt stabilite de organismele europene de standardizare, în conformitate cu Directiva 98/34/CE a Parlamentului European şi a Consiliului din 22.06.1998 de stabilire a unei proceduri pentru furnizarea de informaţii în domeniul standardelor şi reglementărilor tehnice. Standardele europene armonizate servesc la definirea metodelor şi criteriilor de evaluare a performanţelor produselor pentru construcţii. Ele se referă la utilizarea preconizată a produselor care fac obiectul acestui standard şi includ detaliile tehnice necesare pentru

punerea în aplicare a sistemului de evaluare şi de verificare a constanţei performanţei. Trimiterile la standardele europene armonizate sunt publicate în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene.

În cazul în care un produs nu este acoperit de un standard european armonizat, un fabricant are posibilitatea de a solicita o evaluare tehnică europeană pentru a obţine un document european de evaluare, elaborat de organizaţia organismelor de evaluare tehnică (OET).

Organismele de evaluare tehnică (OET)

Statele membre desemnează unul sau mai multe OET pe teritoriile lor, pentru una sau mai multe categorii de produse. Lista OET se comunică Comisiei Europene, care o face publică.

OET au obligaţia de a efectua evaluarea tehnică europeană într-un domeniu de produse pentru care au fost desemnate.

Autorităţile de notificare şi organismele notificate

Organismele notificate trebuie să îndeplinească sarcini, în calitate de terţe părţi, în procesul de evaluare şi de verificare a constanţei performanţei produselor pentru construcţii. Acestea sunt organisme independente cu personalitate juridică.

Autorităţile de notificare sunt desemnate de statele membre. Acestea sunt responsabile de punerea în aplicare a procedurilor necesare pentru evaluarea şi notificarea organismelor notificate.

Supravegherea pieţei

Autorităţile de supraveghere a pieţei, în conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 765/2008 al Parlamentului European şi al Consiliului din 09.07.2008 de stabilire a cerinţelor de acreditare şi de supraveghere a pieţei în ceea ce priveşte comercializarea produselor şi de abrogare a Regulamentului (CEE) nr. 339/93, trebuie să efectueze o evaluare a produsului pentru a stabili dacă acesta trebuie retras sau nu de pe piaţă.

Pentru punerea în aplicare a Regulamentului 305/2011 privind produsele pentru construcții, sunt adoptate încă un șir de acte normative delegate la nivelul Uniunii Europene [3], care vizează diferite prevederi ale Regulamentului 305/2011, și anume:

— Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 1062/2013 al Comisiei din 30.10.2013 privind formatul evaluării tehnice europene pentru produsele de construcție;
— Regulamentul delegat (UE) nr. 157/2014 al Comisiei din 30.10.2013 privind condițiile publicării pe un site internet a unei declarații de performanță referitoare la produse pentru construcții;
— Regulamentul delegat (UE) nr. 568/2014 al Comisiei din 18.02.2014 de modificare a anexei V la Regulamentul (UE) nr. 305/2011 al Parlamentului European și al Consiliului în ceea ce privește evaluarea și verificarea constanței performanței produselor de construcții;
— Regulamentul delegat (UE) nr. 574/2014 al Comisiei din 21.02.2014 de modificare a anexei III la Regulamentul (UE) nr. 305/2011 al Parlamentului European și al Consiliului privind modelul care trebuie să fie utilizat pentru întocmirea unei declarații de performanță pentru produsele pentru construcții.

Complementar la Regulamentul (UE) nr. 305/2011 și regulamentele delegate ale Comisiei Europene care reglementează aspecte generale privind produsele pentru construcții (plasarea pe Internet a informației relevante, formele unor documente etc.), există și un șir de regulamente și decizii care vizează aspecte concrete ale evaluării conformității produselor pentru construcții [4]. Aceste regulamente și decizii sunt enumerate în anexa 2.

4. Acordul de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană: beneficii și provocări pentru sectorul produselor de construcții din Republica Moldova

4.1. Beneficii

Acordul de Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte, a fost semnat la 27 iunie 2014 la Bruxelles, Belgia. Acordul a fost ratificat de Parlamentul Republicii Moldova pe 2 iulie 2014, iar de Parlamentul European pe 13 noiembrie 2014.

Acordul de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană stabilește un nou cadru juridic pentru avansarea relațiilor dintre Republica Moldova (RM) și Uniunea Europeană (UE) spre o treaptă calitativ superioară, cea a asocierii politice și integrării economice.

Astfel, Acordul de Asociere se fundamentează pe o abordare inovativă și ambițioasă, incluzînd crearea unei Zone de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (ZLSAC).

Semnarea și implementarea ZLSAC va transforma nu doar relațiile economice, comerciale sau investiționale dintre RM și UE, dar și întreg spațiu economic intern [5]. ZLSAC este cel mai ambițios acord bilateral pe care UE l-a negociat vreodată cu un partener alături de care a dezvoltat relații comerciale. Acesta nu doar va deschide fluxul reciproc pe piețele produselor pentru construcții prin eliminarea și reducerea taxelor, dar va duce și la armonizarea intensă a reglementărilor și standardelor în acest domeniu.

ZLSAC oferă Moldovei cadrul adecvat pentru modernizare și dezvoltare, care, vizînd activitatea economică curentă, va afecta pozitiv atît consumatorii, cît și antreprenorii. Concomitent, se va deschide accesul pentru exportatorii de produse pentru construcții fabricate în Moldova pe piețele statelor UE.

Taxele mai mici vor condiționa o concurenţă mai mare, iar concurența mai mare, va determina stabilirea prețurilor la produsele pentru construcții mai mici, favorizînd astfel consumatorii.

De asemenea, ZLSAC prevede liberalizarea serviciilor de construcții și armonizarea practicilor moldovenești cu cele europene. Liberalizarea circulației capitalului va determina accesul facilitat la capital și alocarea productivă a acestuia, respectiv creșterea economică.

ZLSAC prevede nu doar deschiderea reciprocă a pieţelor pentru produsele și serviciile de construcții, dar presupune și o armonizare graduală cu reglementările și standardele UE pentru comerț și pentru sectoarele ce țin de comerț, precum reguli de evaluare a conformității, reguli sanitare etc., asigurînd astfel premisele pentru o integrare intensă pe piața comunitară, care de altfel este şi cea mai mare la nivel mondial, cu 500 de milioane de consumatori și o valoare nominală a PIB-ului de circa 20 de trilioane de dolari SUA.

Una dintre principalele probleme cu care se confruntă companiile din Moldova și cele din UE este existenţa unor norme și standarde tehnice diferite, care fac comerțul transfrontalier cu produsele pentru construcții dificil. ZLSAC prevede o armonizare intensă între standardele la produsele pentru construcții din Moldova și UE.

Conform Anexei XVI la Acordul de Asociere, în anul 2015 Republica Moldova trebuie să asigure implementarea totală a Regulamentului (UE) nr. 305/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din 09.03.2011 de stabilire a unor condiții armonizate pentru comercializarea produselor pentru construcții. Implicit, această transpunere presupune adoptarea și implementarea a întregului corp de standarde europene privind produsele pentru construcții, inclusiv a standardelor de referință.

În timp, această aliniere va reduce costurile pentru companiile care astăzi trebuie să respecte două seturi de standarde diferite și să aplice pentru certificate distincte. Vor exista și efecte pozitive indirecte pentru producătorii de produse de construcții din Moldova, deoarece noile standarde vor stimula modernizarea întreprinderilor și îmbunătățirea procesului de producție, precum și investițiile în noile tehnologii. Nu mai puţin importante sunt şi ajustările ce ţin de achiziţiile publice, concurenţă și drepturile proprietății intelectuale – toate aceste schimbări vor duce la ameliorarea mediului de afaceri prin eradicarea practicilor corupte, prin crearea noilor oportunități investiționale și prin modernizarea economiei.

Un prim efect direct va fi reducerea costurilor companiilor ce țin de trecerea procedurilor de evaluare a conformității produselor pentru construcții. Odată cu implementarea prevederilor ZLSAC va fi instituit un mecanism de recunoaştere reciprocă a procedurilor de evaluare a conformităţii, astfel reducîndu-se costurile de plasare pe piață a produselor pentru construcții. Conform estimărilor, costul produselor industriale (implicit al produselor pentru construcții) s-ar reduce cu 35%. Indirect, beneficiile vor rezulta din faptul că companiile vor fi stimulate să investească în calitate şi tehnologii noi pentru a fi competitivi.

UE este cel mai important partener comercial al Moldovei, acoperind circa 45% din comerțul extern al țării [5]. O integrare economică mai aprofundată prin intermediul ZLSAC va reprezenta un impuls puternic pentru creșterea economiei țării. Fiind un element principal al Acordului de Asociere, ZLSAC va crea oportunități de afaceri în Moldova, va promova o modernizare economică reală a sectorului produselor pentru construcții din Republica Moldova şi va facilita integrarea acestuia în sectorul produselor pentru construcții din UE. Rezultatul direct al stabilirii ZLSAC cu UE este faptul că, în Moldova, cetăţenii vor beneficia de produse şi servicii de construcții de o calitate şi o siguranţă sporită, iar producătorii autohtoni de produse pentru construcții vor fi susţinuţi în accesarea într-un mod mai eficient şi deschis a pieţelor internaţionale.

Beneficiile se preconizează a fi mai mari pentru Moldova, deoarece armonizarea la standardele UE în domeniul construcțiilor va deschide de facto nu doar piaţa UE pentru producătorii și exportatorii din Moldova, dar şi va spori accesul produselor și serviciilor de construcții din Moldova pe pieţele țărilor terțe, atunci cînd antreprenorii moldoveni se vor conforma la standardele UE.

ZLSAC va oferi un nou mediu pentru dezvoltarea relațiilor economice dintre UE și Moldova. Noi oportunități comerciale și de investiții vor fi create pentru a stimula concurența în domeniul construcțiilor.

Toate aceste elemente reprezintă factori cheie pentru restructurarea și modernizarea economică a sectorului produselor pentru construcții din Republica Moldova.

4.2. Provocări

Implementarea Acordului de Asociere și transpunerea în Republica Moldova a legislației și standardelor europene este asociată și cu un șir de provocări cu care se vor confrunta organizațiile și întreprinderile din țară.

Printre principalele provocări pot fi menționate următoarele:

1. Vor fi necesare resurse şi eforturi considerabile pentru efectuarea transformărilor de sistem în sectorul produselor pentru construcţii.

Primii ani de adaptare la ZLSAC ar putea să fie mai dificili. Acest fapt nu este surprinzător, deoarece transformările de sistem duc mereu la pierderi pe termen scurt pentru anumite segmente. Producătorii autohtoni vor fi nevoiți să investească în retehnologizarea procesului de producere, perfecționarea cadrelor. Laboratoarele de încercări vor avea nevoie de investiții în utilaje și echipamente noi, pentru efectuarea încercărilor și testărilor conform standardelor europene. În același timp vor fi necesare investiții în reformele instituționale, în recalificarea specialiștilor din sectorul construcțiilor (proiectanți, ingineri, diriginți de șantier etc.).

2. Creşterea costului produselor pentru construcţii autohtone.

Investițiile în utilaje și echipamente noi necesare atît pentru fabricarea produselor pentru construcții conform noilor standarde europene, cît și pentru încercările și testările acestora se vor reflecta asupra costului fabricării produselor și costului serviciilor de evaluare a conformității. De asemenea, investițiile în recalificarea specialiștilor vor trebui recuperate din costul produselor. Creșterea costului produselor pentru construcții autohtone poate avea loc și din cauza cerințelor mai exigente stabilite de standardele europene.

3. Eliminarea de pe piaţa produselor pentru construcţii a unor producători autohtoni.

Necesitatea investițiilor în retehnologizarea procesului de producere, în marketing etc., creșterea concurenței și alți factori pot determina eliminarea de pe piața locală a unor producători autohtoni (în special a celor care ocupă poziții dominante sau monopoliste), sînt mai puțin inovativi și flexibili și nu vor putea concura cu producătorii europeni.

4. Scăderea importurilor de produse pentru construcţii din alte ţări decît cele europene (în special din ţările CSI).

Unii importatori de produse pentru construcții ar putea fi afectați de implementarea noilor standarde europene atunci, cînd produsele pentru construcții importate din alte țări (în special din țările CSI) nu vor putea fi introduse pe piața Republicii Moldova, deoarece nu vor fi conforme cu cerințele standardelor europene. Concomitent, în cazul importului din țările europene, produsele pentru construcții vor beneficia de mecanismul de recunoaștere a rezultatelor evaluării conformității, iar în cazul produselor pentru construcții importate din țările CSI recunoașterea va fi posibilă doar în cazul în care și în aceste țări vor fi implementate standardele europene și produsele respective vor fi conforme cu aceste standarde.

5. Utilizarea produselor pentru construcţii fabricate conform standardelor europene va fi complicată, deoarece normativele în construcţii nu sunt armonizate cu standardele europene.

Utilizarea produselor pentru construcții este influențată în mod direct de cerințele documentelor normative în construcții. La momentul actual, cerințele față de construcții, sisteme inginerești și alte elemente ale clădirilor stabilite în normativele în construcții se bazează pe prevederile standardelor GOST. Deoarece standardele europene stabilesc anumite cerințe privind caracteristicile produselor pentru construcții, care, în cele mai dese cazuri, nu corespund cerințelor din standardele GOST, utilizarea produselor pentru construcții conforme cu standardele europene va fi dificilă. Astfel, normativele în construcții vor crea bariere tehnice în procesul utilizării produselor conforme cu standardele europene.

6. Reticenţa mediului de afaceri în ceea ce priveşte implementarea standardelor europene.

Sectorul produselor pentru construcții nu este cel mai important în sensul exporturilor în țările europene. Din aceste considerente producătorii autohtoni orientați doar spre piața țărilor CSI sau piața locală sunt reticenți în ceea ce privește implementarea standardelor europene, deoarece consideră că beneficiile implementării acestor standarde nu se referă la produsele lor.

7. Scăderea volumului serviciilor prestate de organismele de evaluare a conformităţii autohtone.

Implementarea Acordului de Asociere și a ZLSAC presupune implementarea mecanismului de recunoaștere reciprocă a rezultatelor evaluării conformității produselor. Aceasta înseamnă că pentru majoritatea produselor pentru construcții importate din țările europene și care sunt fabricate conform standardelor europene armonizate se vor aplica doar procedurile de recunoaștere a rezultatelor evaluării conformității efectuate, fără a fi nevoie de careva încercări/testări suplimentare. Această poate determina scăderea volumului de servicii prestate de laboratoarele de încercări autohtone, care în prezent activează în baza standardelor GOST.

5. Chestionar

Pentru înțelegerea mai bună a perceperii de părțile interesate din sectorul produselor pentru construcții a beneficiilor implementării standardelor europene adoptate în cadrul ZLSAC, precum și identificarea mai exactă a provocărilor confruntate, a fost elaborat un chestionar (anexa 3), care cuprinde 16 întrebări.

Întrebările au fost formulate astfel, încît să permită elucidarea atît a aspectelor generale legate de aplicarea standardelor de părțile interesate și accesul la informații despre standardizare națională, cît și a beneficiilor și provocărilor menționate mai sus.

Acest chestionar este destinat autorităților publice de reglementare și cu funcții de supraveghere a pieței, organismelor de certificare și laboratoarelor de încercări, producătorilor autohtoni de produse pentru construcții, antreprenorilor în construcții.

6. Rezultatele chestionării

În cadrul elaborării prezentului Studiu unui număr de organizații/întreprinderi i-a fost solicitată îndeplinirea Chestionarului privind studiul beneficiilor și provocărilor asociate cu implementarea standardelor europene privind produsele pentru construcții.

În total, chestionarul a fost îndeplinit de:

— autoritatea de reglementare (Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor);
— Centrul Național de Acreditare ”MOLDAC”;
— 6 organisme de certificare;
— 5 laboratoare de încercări;
— 3 fabricanți de produse pentru construcții.

Rezultatele chestionării sunt generalizate și expuse în anexa 4.

7. Concluzii și recomandări

În rezultatul chestionării reprezentanților sectorului produselor pentru construcții, precum și reieșind din generalizarea practicilor și experienței din sector, este posibil de concluzionat următoarele:

1. Doar 50% din respondenţi au confirmat că sunt bine informaţi despre prevederile Acordului de Asociere RM – UE şi condiţiile de instituire a Zonei de Liber Schimb Aprofundat şi Cuprinzător (ZLSAC).

Recomandare: Pentru creșterea gradului de cunoaștere de către reprezentanții sectorului produselor pentru construcții din Republica Moldova despre beneficiile oferite de Acordul de Asociere și ZLSAC, este necesar de organizat campanii de informare cu expunerea detaliată a informațiilor despre Acordul de Asociere și ZLSAC, relevante sectorului produselor pentru construcții. Este oportun de elaborat un set de materiale informaționale vizînd diferite aspecte ale Acordului de Asociere și ZLSAC specifice sectorului construcțiilor: perioada de tranziție și cum ea va derula; particularitățile exportului produselor pentru construcții autohtone; particularitățile importului de produse pentru construcții din țările europene și țările CSI; modalitatea sau modalitățile de recunoaștere a rezultatelor evaluării conformității; informații despre taxele vamale și înlesnirile acordate etc.

2. Peste 90% din respondenţi consideră că implementarea în Republica Moldova a standardelor europene privind produsele pentru construcţii este reală şi optează pentru stabilirea unui termen de implementare de 3-5 ani.

Recomandare: Este cert faptul că schimbările de sistem în sectorul produselor pentru construcții nu pot fi realizate momentan. Pentru realizarea eficientă a procesului de implementare a standardelor europene și de înlocuire a standardelor GOST, este necesar de instituit un mecanism de tranziție. În acest sens, este oportun de divizat perioada de tranziție în cîteva etape:
1) etapa 1: se vor anula standardele GOST depășite – pentru produse care nu se mai confecționează: panouri de beton; cabine sanitare de beton; panouri și planșee de lemn pentru case particulare etc.;

2) etapa 2: se va realiza implementarea standardelor europene și înlocuirea standardelor GOST pentru acele produse, pentru care: i) nu există producere autohtonă; ii) produsele plasate pe piața locală sunt de import (preponderent din țările europene) și iii) pentru care riscurile asociate cu utilizarea lor sunt minime (de exemplu standarde pentru plăcile ceramice, parchet laminat, obiecte sanitare ceramice și din acril, tavane suspendate etc.);
3) etapa 3: se va realiza implementarea standardelor europene privind diverse sisteme inginerești și componentele acestora: sisteme de încălzire și ventilare, de condiționare, de automatizare etc., precum și privind diverse elemente ale clădirilor pentru care există producere autohtonă (cu utilizarea tehnologiilor moderne) și importul din țările europene: uși și ferestre din PVC și profil de aluminiu; uși de interior și feronerie etc.
4) etapa 4: se va realiza implementarea celor mai complexe standarde europene: Eurocodurile și standardele la betoane și produsele pentru construcții din care se execută structurile clădirilor (cărămidă, blocuri de beton, armatură, ciment etc.)

În scopul asigurării previzibilității transformărilor, este recomandabil ca autoritatea de reglementare competentă, în comun cu alte instituții responsabile, să elaboreze un plan detaliat privind perioada de tranziție de la standardele GOST la standardele europene și să-l aducă la cunoștința reprezentanților sectorului produselor pentru construcții.

3. Peste 90% din respondenţi consideră că unele din standardele GOST sunt depăşite şi nu asigură calitatea necesară a produselor pentru construcţii în corespundere cu nivelul actual al progresului tehnologic.

Acest rezultat confirmă faptul că multe din standardele GOST, în special cele aprobate pe timpurile U.R.S.S., nu corespund în totalitate progresului tehnologic. Uneori, părțile interesate practică "adaptarea" cerințelor unui standard GOST depășit la produse moderne, fie aplicînd "prin analogie" unele cerințe sau metode de încercări, fie aplicînd doar o parte din cerințe stabilite în standard.

4. Peste 90% din respondenţi consideră că implementarea standardelor europene privind produsele pentru construcţii este benefică pentru sectorul construcţiilor din Republica Moldova.

Este important că reprezentanții sectorului produselor pentru construcții, chiar dacă consideră că se vor confrunta cu mai multe provocări asociate cu implementarea standardelor europene, conștientizează că, din perspectiva macroeconomică, acest proces va fi unul benefic pentru întreaga ramură a construcțiilor.

Recomandare: Pentru a menține și a consolida această abordare a efectului pozitiv al implementării standardelor europene, este necesar de continuat și chiar de intensificat campaniile de informare a părților interesate privind beneficiile implementării standardelor europene.

5. Puţin mai mult de 50% din respondenţi consideră că implementarea standardelor europene privind produsele pentru construcţii oferă respondenţilor mai multe beneficii.

Cu toate că cca 15% din respondenți consideră că implementarea standardelor europene este asociată mai mult cu provocări, este important că mediul de afaceri are, totuși, atitudinea pozitivă față de implementarea standardelor europene.

6. Eliminarea barierelor tehnice în calea comerţului cu produsele pentru construcţii, stimularea modernizării întreprinderilor şi investiţiilor în noile tehnologii sunt cele mai importante beneficii cu care se asociază implementarea standardelor europene.

Mai jos sunt prezentate beneficiile implementării standardelor europene, aranjate în ordine descrescătoare după numărul de puncte acumulate, conform opiniei respondenților.

	pct.
Eliminarea barierelor tehnice în calea comerțului cu produse pentru construcții atît la exporturi, cît și la importuri	9
Stimularea modernizării întreprinderilor autohtone și îmbunătățirii procesului de producție, precum și investițiilor în noile tehnologii	9
Deschiderea pieței europene pentru produsele de construcții autohtone	8
Creșterea calității produselor pentru construcții plasate pe piața Republicii Moldova	8
Îmbunătățirea imaginii producătorilor autohtoni de produse pentru construcții care aplică standardele europene	8
Creșterea concurenței pe piața produselor pentru construcții și reducerea prețurilor la acestea	7
Eliminarea/reducerea taxelor la produsele pentru construcții autohtone exportate în țările europene	6
Creșterea investițiilor străine în fabricarea produselor pentru construcții în Republica Moldova	6
Reducerea costurilor de producție, minimizarea deșeurilor și îmbunătățirea eficienței procesului de producere	4
Reducerea costurilor ce țin de procedurile de evaluare a conformității produselor pentru construcții, inclusiv prin implementarea mecanismului de recunoaștere a rezultatelor evaluării conformității	3

Recomandare: Opinia respondenților este foarte importantă și trebuie să fie luată în considerare la desfășurarea campaniilor de promovare a standardelor europene. Ar fi oportună dezvoltarea diferitor materiale informaționale cu exemple concrete în susținerea fiecărui beneficiu menționat mai sus.

7. Necesitatea investiţiilor majore în utilaje şi echipamente moderne pentru laboratoarele de încercări a produselor pentru construcţii – cea mai mare provocare cu care se va confrunta sectorul produselor pentru construcţii în procesul de implementare a standardelor europene.

Mai jos sunt prezentate provocările asociate cu implementarea standardelor europene, aranjate în ordine descrescătoare după numărul de puncte acumulate, conform opiniei respondenților.

	pct.
Necesitatea investițiilor majore în utilaje și echipamente moderne pentru laboratoarele de încercări a produselor pentru construcții	12
Necesitatea investițiilor majore în tehnologiile moderne de producere	9
Necesitatea recalificării specialiștilor	9
Creșterea costului produselor pentru construcții autohtone din cauza cerințelor mai exigente din standardele europene	7

Creșterea costurilor serviciilor de evaluare a conformității produselor pentru construcții (încercări de laborator, certificare) din cauza metodelor de încercări mai costisitoare	7
Producătorii autohtoni de produse pentru construcții nu vor rezista concurenței din partea companiilor europene și se vor falimenta	6
Imposibilitatea implementării standardelor europene din cauza că normativele în construcții în vigoare nu sunt armonizate cu aceste standarde și stabilesc cerințe contradictorii	5
Clienții întreprinderii nu sînt cointeresați în implementarea standardelor europene și nu cer acest lucru	5
Invadarea pieței autohtone cu produse pentru construcții necalitative	1

Recomandare: Mai sus sunt prezentate informații valoroase – provocările cu care se asociază implementarea standardelor europene. Opinia respondenților este foarte importantă și trebuie luată în considerare la desfășurarea campaniilor de promovare a standardelor europene. Ar fi oportună dezvoltarea diferitor materiale informaționale cu exemple și argumente concrete de ce provocările menționate mai sus nu sunt atît de "grave" și în perspectiva de lungă durată practic se vor transforma în beneficii.

8. Toţi (100%) respondenţii consideră că statul ar trebui să promoveze implementarea standardelor europene privind produsele pentru construcţii.

9. Crearea mecanismului de tranziţie de la standardele GOST la standardele europene reprezintă principalul instrument de promovare a implementării standardelor europene.

Peste 90% din respondenți consideră că pentru promovarea implementării standardelor europene statul trebuie să dezvolte și să aplice un mecanism eficient de tranziție de la standardele GOST la cele europene. Concomitent, conform opiniei respondenților, vor fi eficiente și alte instrumente de promovare a implementării standardelor europene. Acestea sunt prezentate mai jos, aranjate în ordinea descrescătoare, conform numărul de puncte acumulate.

	pct.
Crearea mecanismelor de tranziție treptată de la standardele GOST la standardele europene privind produsele pentru construcții	11
Realizarea unor campanii de informare/conștientizare despre implementarea standardelor europene privind produsele pentru construcții	9
Realizarea unor instruiri/conferințe pentru specialiștii în domeniul construcțiilor despre implementarea standardelor europene privind produsele pentru construcții	8
Crearea cadrului legal și normativ care ar impune implementarea standardelor europene privind produsele pentru construcții	8
Realizarea unor programe de stat privind facilitarea dotării laboratoarelor de încercări private cu utilaje și echipamente moderne pentru testarea produselor pentru construcții	8
Crearea/dezvoltarea laboratoarelor de stat pentru testarea produselor pentru construcții	8
Impunerea mediului de afaceri să implementeze standardele europene privind produsele pentru construcții, prin aplicarea instrumentelor de constrîngere (controale, amenzi etc.)	2

Totodată, respondenții consideră că mecanismele de constrîngere (aplicarea penalităților, amenzilor etc.) nu vor fi eficiente în ceea ce privește promovarea implementării standardelor europene.

Recomandare: Va fi util ca autoritatea de reglementare în domeniul construcțiilor, la implementarea Planului de acțiuni privind armonizarea reglementărilor tehnice și a standardelor naționale în domeniul construcțiilor cu legislația și standardele europene pentru anii 2014-2020, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 933 din 12.11.2014, să țină cont de opiniile reprezentanților sectorului produselor pentru construcții și să le integreze în acțiunile pe care le desfășoară pentru realizarea Planului respectiv.

10. 50% din respondenţi recunosc că nu sunt direct responsabili pentru promovarea implementării standardelor europene, dar sunt dispuşi să participe activ în acest proces şi doar cca 15% din respondenţi consideră că nu trebuie să se implice în acest proces.

Participarea întreprinderilor în activitatea de standardizare reprezintă un avantaj mare pentru acestea. Participarea întreprinderilor în activitatea de standardizare se realizează prin intermediul comitetelor tehnice de standardizare, care au drept rol elaborarea de standarde, analiza și revizuirea standardelor moldovene, propunerea spre anulare/înlocuire sau revizuire a standardelor etc. Implicarea în activitatea de standardizare este importantă și benefică pentru întreprinderi, iar avantajele implicării sunt prezentate detaliat în publicațiile Institutului Național de Standardizare care pot fi accesate pe pagina-web: www.standard.md.

Recomandare: Pentru ca întreprinderile să participe activ și să influențeze în mod direct procesul de tranziție de la standardele GOST la standardele europene, este recomandat de constituit comitete tehnice de standardizare în diferite subdomenii ale sectorului produselor pentru construcții, care vor desfășura activitățile specifice comitetelor tehnice.

11. 50% din respondenţi au comunicat că ar putea contribui la promovarea implementării standardelor europene, prin aplicarea acestora în activitatea lor, renunţînd totodată la aplicarea standardelor GOST, iar cca 40% din respondenţi ar fi gata să solicite clienţilor săi să implementeze standardele europene şi să renunţe la aplicarea standardelor GOST.

Recomandare: În susținerea eforturilor statului privind promovarea standardelor europene, ar fi util ca întreprinderile din sectorul produselor pentru construcții (în special organismele de certificare și laboratoarele de încercări) să contribuie la acest proces prin informarea clienților lor despre existența standardelor europene similare/echivalente cu standardele GOST, aplicabile la moment de clienții acestora. Se preconizează ca această informare să poată stimula implementarea standardelor europene la fabricarea produselor pentru construcții.

Bibliografie

[1] ”Building trust. The Conformity Assessment Toolbox”. Organizația Internațională de Standardizare (ISO), 2010

[2] www.acreditare.md – pagina-web oficială a Centrului Național de Acreditare ”MOLDAC”

[3] http://ec.europa.eu/growth/sectors/construction/product-regulation/index_en.htm

[4] http://www.mdrap.ro/constructii/-4218/-4398

[5] Ghidul Acordului de Asociere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană. Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova (http://www.mfa.gov.md; www.dcfta.md)

[6] ”Ghidul albastru” referitor la punerea în aplicare a normelor UE privind produsele (http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/12661/attachments/1/translations/ro/renditions/native)

[7] Aspecte de conflictualitate a standardelor moldovene, INS, 2014 (www.standard.md)

Anexa 1

Lista organismelor de certificare a produselor pentru construcţii din Republica Moldova acreditate

1) Î.S. „Centrul de Metrologie Aplicată şi Certificare”
2) SC „Inspecţie,Certificare, Calitate” SRL
3) ”Centrul Tehnic pentru Securitate Industrială şi Certificare” Î.S.
4) SA „INMACOMPROIECT”
5) ÎS „INCERCOM”
6) SRL „Cvalimetritot”
7) ÎCS „TRANS–STANDARD”SRL
8) „Controlconstruct” SRL
9) SRL ,,CERTMATCON”

Lista laboratoarelor de încercări a produselor pentru construcţii din Republica Moldova acreditate

1) SA „Cariera de granit şi pietriş din Soroca”
2) Combinatul materialelor deconstrucţie „Macon” SA
3) SA „Promstroi–Grup”
4) Centrul de Analiză şi Încercări „Pielart-AIRIN” SRL
5) SATÎ „Combinatul de ciment din Rîbniţa”
6) Institutul de Cercetări Ştiinţifice în Construcţii „Incercom”
7) ÎM „Badprim” SRL
8) ÎM „Knauf-Gips” SRL
9) SA „Supraten”
10) ÎM ,,Palplast” SRL
11) SRL „Fistfog”
12) SA ,,Armo-Beton”
13) „Centrul de Metrologie Aplicată şi Certificare” Î.S.
14) SA „F.E.C.”
15) SA „Făuritorul”
16) ,,Lafarge Ciment(Moldova)” SA
17) Uzina de traverse din beton, mun. Bălţi
18) Centrul de Sănătate Publică din municipiul Chişinău
19) ÎS „Administraţia de Stat a Drumurilor”
20) ICŞPSA „Inmacomproiect”
21) SRL ,,CERTMATCON”
22) SA ,,Magistrala”

Anexa 2

Legislaţia Europeană privind unele aspecte concrete ce ţin de evaluarea conformităţii produselor pentru construcţii

1) Decizia Comisiei95/467/CE din 24 octombrie 1995 de punere în aplicare a articolului 20 alineatul (2) din Directiva 89/106/CEE a Consiliului privind produsele pentru construcții

2) Decizia Comisiei 96/577/CE din 24 iunie 1996 privind procedura de atestare a conformității produselor pentru construcții în temeiul articolului20 alineatul (2) din Directiva 89/106/CEE a Consiliului în ceea ce privește sistemele fixe de combatere a incendiilor

3) Decizia Comisiei 96/578/CE din 24 iunie 1996 privind procedura de atestare a conformității produselor pentru construcții în temeiul articolului20 alineatul (2) din Directiva 89/106/CEE a Consiliului în ceea ce privește obiectele sanitare

4) Decizia Comisiei 96/580/CE din 24 iunie 1996 privind procedura de atestare a conformității produselor pentru construcții în temeiul articolului 20 alineatul (2) din Directiva 89/106/CEE a Consiliului în ceea ce privește pereții cortină

5) Decizia Comisiei 96/582/CE din 24 iunie 1996 privind procedura de atestare a conformității produselor pentru construcții în temeiul articolului 20 alineatul (2) din Directiva 89/106/CEE a Consiliului în ceea ce privește sistemele de etanșare a geamurilor pentru construcții și ancorele metalice pentru beton

6) Decizia Comisiei 96/579/CE din 24 iunie 1996 privind procedura de atestare a conformității produselor pentru construcții în temeiul articolului 20 alineatul (2) din Directiva 89/106/CEE a Consiliului în ceea ce privește dispozitivele fixe pentru circulație

7) Decizia Comisiei 96/581/CEE din 24 iunie 1996 privind procedura de atestare a conformității produselor pentru construcții în temeiul articolului 20 alineatul (2) din Directiva 89/106/CEE a Consiliului privind geotextilele

8) Decizia Comisiei 97/161/CE din 17 februarie 1997 privind procedura de atestare a conformității produselor pentru construcții în temeiul articolului 20 alineatul (2) din Directiva 89/106/CEE a Consiliului în ceea ce privește ancorele metalice utilizate la fixarea sistemelor ușoare în ciment

9) Decizia Comisiei 97/177/CE din 17 februarie 1997 privind procedura de atestare a conformității produselor pentru construcții în temeiul articolului 20 alineatul (2) din Directiva 89/106/CEE a Consiliului în ceea ce privește ancorele metalice fixate prin injecție, utilizate în zidărie

10) Decizia Comisiei 97/462/CE din 27 iunie 1997 privind procedura de atestare a conformității produselor pentru construcții în temeiul articolului 20 alineatul (2) din Directiva 89/106/CEE a Consiliului în ceea ce privește panourile din lemn

11) Decizia Comisiei 97/463/CE din 27 iunie 1997 privind procedura de atestare a conformității produselor pentru construcții în temeiul articolului 20 alineatul (2) din Directiva 89/106/CEE a Consiliului în ceea ce privește ancorele din material plastic utilizate la beton și zidărie

12) Decizia Comisiei 97/464/CE din 27 iunie 1997 privind procedura de atestare a conformității produselor de construcție în temeiul articolului 20 alineatul (2) din Directiva

89/106/CEE a Consiliului în ceea ce privește produsele de construcție pentru instalațiile de epurare a apelor uzate

13) Decizia Comisiei 97/555/CE din 14 iulie 1997 privind procedura de atestare a conformității produselor pentru construcții în temeiul articolului 20 alineatul (2) din Directiva 89/106/CEE a Consiliului în ceea ce privește tipuri de ciment, var deconstrucție și alți lianți hidraulici

14) Decizia Comisiei 97/556/CE din 14 iulie 1997 privind procedura de atestare a conformității produselor pentru construcții în temeiul articolului 20 alineatul (2) din Directiva 89/106/CEE a Consiliului în ceea ce privește sistemele/ansamblurile compozite pentru izolarea termică exterioară cu tencuială (ETICS)

15) Decizia Comisiei 97/597/CE din 14 iulie 1997 privind procedura de atestare a conformității produselor pentru construcții în temeiul articolului 20 alineatul (2) din Directiva Consiliului 89/106/CEE în ceea ce privește produsele din oțel-beton și oțel pentru armarea și precomprimarea betonului

16) Decizia Comisiei 97/638/CE din 19 septembrie 1997 privind procedura de atestare a conformității produselor pentru construcții în temeiul articolului 20 alineatul (2) din Directiva 89/106/CEE a Consiliului în ceea ce privește dispozitivele de fixare pentru lemn de construcție

17) Decizia Comisiei 97/740/CE din 14 octombrie 1997 privind procedura de atestare a conformității produselor pentru construcții în temeiul articolului 20 alineatul (2) din Directiva 89/106/CEE a Consiliului în ceea ce privește produsele de bază și auxiliare pentru zidărie

18) Decizia Comisiei 97/808/CE din 20 noiembrie 1997 privind procedura de atestare a conformității produselor pentru construcții în temeiul articolului 20 alineatul (2) din Directiva 89/106/CEE a Consiliului în ceea ce privește pardoselile

19) Decizia Comisiei 98/279/CE din 5 decembrie 1997 privind procedura de atestare a conformității produselor pentru construcții în temeiul articolului 20 alineatul (2) din Directiva 89/106/CEE a Consiliului, în ceea ce privește ansamblurile/sistemele de cofraje permanente neportante pe bază de blocuri sau panouri din materiale izolante și, uneori,din beton

20) Decizia Comisiei 98/143/CE din 3 februarie 1998 privind procedura de atestare a conformității produselor pentru construcții în temeiul articolului 20 alineatul (2) din Directiva 89/106/CEE a Consiliului în ceea ce privește sistemele de membrane suple cu fixare mecanică pentru etanșarea acoperișurilor

21) Decizia Comisiei 98/213/CE din 9 martie 1998 privind procedura de atestare a conformității produselor pentru construcții în temeiul articolului 20 alineatul (2) din Directiva 98/106/CEE a Consiliului în ceea ce privește ansamblurile de pereți despărțitori

22) Decizia Comisiei 98/214/CE din 9 martie 1998 privind procedura de atestare a conformității produselor pentru construcții, în temeiul articolului 20 alineatul (2) din Directiva 98/106/CEE a Consiliului, în ceea ce privește produsele pentru construcții metalice și produsele conexe

23) Decizia Comisiei 98/437/CE din 30 iunie 1998 privind procedura de atestare a conformității produselor pentru construcții în temeiul articolului 20 alineatul (2) din Directiva 89/106/CEE a Consiliului, în ceea ce privește finisajele pereților interiori și exteriori și ale plafoanelor

24) Decizia Comisiei 98/456/CE din 3 iulie 1998 privind procedura de atestare a conformității produselor pentru construcții în temeiul articolului 20 alineatul (2) din Directiva 89/106/CEE a

Consiliului în ceea ce privește ansamblurile de post-tensionare pentru structuri precomprimate

25) Decizia Comisiei 1998/598/CE din 9 octombrie 1998 privind procedura de atestare a conformității produselor pentru construcții în temeiul articolului 20 alineatul (2) din Directiva 89/106/CEE a Consiliului în ceea ce privește agregatele

26) Decizia Comisiei 98/599/CE din 12 octombrie 1998 privind procedura de atestare a conformității produselor pentru construcții în temeiul articolului 20 alineatul (2) din Directiva 89/106/CEE a Consiliului în ceea ce privește ansamblurile lichide de etanșare pentru acoperișuri

27) Decizia Comisiei 98/600/CE din 12 octombrie 1998 privind procedura de atestare a conformității produselor pentru construcții în temeiul articolului 20 alineatul (2) din Directiva 89/106/CEE a Consiliului, în ceea ce privește ansamblurile pentru acoperișuri translucide autoportante (cu excepția celor pe bază de produse din sticlă)

28) Decizia Comisiei 98/601/CE din 13 octombrie 1998 privind procedura de atestare a conformității produselor pentru construcții în temeiul articolului 20 alineatul (2) din Directiva 89/106/CEE a Consiliului, în ceea ce privește produsele pentru construcția drumurilor

29) Decizia Comisiei 1999/89/CE din 25 ianuarie 1999 privind procedura de atestare a conformității produselor pentru construcții în conformitate cu articolul 20 alineatul (2) din Directiva 89/106/CEE a Consiliului referitor la garniturile de scări prefabricate

30) Decizia Comisiei 1999/90/CE din 25 ianuarie 1999 privind procedura de atestare a conformității produselor pentru construcții conform articolului 20 alineatul (2) din Directiva 89/106/CEE a Consiliului privind membranele

31) Decizia Comisiei 1999/91/CE din 25 ianuarie 1999 privind procedura de atestare a conformității produselor pentru construcții conform articolului 20 alineatul (2) din Directiva 89/106/CEE a Consiliului referitor la produsele termoizolante

32) Decizia Comisiei 1999/92/CE din 25 ianuarie 1999 privind procedura de atestare a conformității produselor pentru construcții conform articolului 20 alineatul (2) din Directiva 89/106/CEE a Consiliului referitor la grinzile și stâlpii din materiale compozite ușoare pe bază de lemn

33) Decizia Comisiei 1999/93/CE din 25 ianuarie 1999 privind procedura de atestare a conformității produselor de construcție conform articolului 20 alineatul (2) din Directiva 89/106/CEE a Consiliului referitor la ușile, ferestrele, obloanele,storurile, portalurile și feroneria aferentă

34) Decizia Comisiei 1999/94/CE din 25 ianuarie 1999 privind procedura de atestare a conformității produselor pentru construcții conform articolului 20 alineatul (2) din Directiva 89/106/CEE a Consiliului referitor la produsele prefabricate din beton normal, din beton ușor sau din beton celular autoclavizat

35) Decizia Comisiei 1999/453/CE din 18 iunie 1999 de modificare a Deciziilor 96/579/CE și 97/808/CE privind procedura de atestare a conformității produselor pentru construcții în temeiul articolului 20 alineatul (2) din Directiva 89/106/CEE a Consiliului în ceea ce privește dispozitivele fixe pentru circulație și îmbrăcămintea rutieră

36) Decizia Comisiei 1999/454/CE din 22 iunie 1999 privind procedura de atestare a conformității produselor pentru construcții în temeiul articolului 20 alineatul (2) din Directiva 89/106/CEE a Consiliului în ceea ce privește produsele pentru oprirea focului, pentru etanșare la foc și pentru protecție la foc

37) Decizia Comisiei 1999/455/CE din 22 iunie 1999 privind procedura pentru atestarea conformității produselor pentru construcții în temeiul articolului 20 alineatul (2) din Directiva 89/106/CEE a Consiliului în ceea ce privește ansamblurile pentru construcții prefabricate cu schelet din lemn și din bârne

38) Decizia Comisiei 1999/469/CE din 25 iunie 1999 privind procedura de atestare a conformității produselor pentru construcții conform articolului 20 alineatul (2) din Directiva 89/106/CEE a Consiliului referitor la produsele pentru beton, mortar și pastă de ciment

39) Decizia Comisiei 1999/471/CE din 29 iunie 1999 privind procedura de atestare a conformității produselor pentru construcții conform articolului 20 alineatul (2) din Directiva 89/106/CEE a Consiliului referitor la aparatele de încălzire a spațiului

40) Decizia Comisiei 1999/472/CE din 1 iulie 1999 privind procedura de atestare a conformității produselor pentru construcții conform articolului 20 alineatul (2) din Directiva 89/106/CEE a Consiliului referitor la țevile, rezervoarele și accesoriile de instalații care nu intră în contact cu apa destinată consumului uman

41) Decizia Comisiei 2000/245/CE din 2 februarie 2000 privind procedura de atestare a conformității produselor pentru construcții conform articolului 20 alineatul (4) din Directiva 89/106/CEE a Consiliului referitor la sticla plată, sticla profilată și produsele din sticlă modelată

42) Decizia Comisiei 2000/273/CE din 27 martie 2000 privind procedura de atestare a conformității produselor pentru construcții conform articolului 20 alineatul (2) din Directiva 89/106/CEE a Consiliului referitor la șapte produse supuse agrementării tehnice europene fără Ghid

43) Decizia Comisiei 2000/447/CE din 13 iunie 2000 privind procedura de atestare a conformității produselor pentru construcții conform articolului 20 alineatul (2) din Directiva 89/106/CEE a Consiliului referitor la panourile prefabricate căptușite precomprimate portante pe bază de lemn și panouri ușoare compozite autoportante

44) Decizia Comisiei 2000/606/CE din 26 septembrie 2000 privind procedura de atestare a conformității produselor de construcție în temeiul articolului 20 alineatul (2) din Directiva 89/106/CEE a Consiliului în ceea ce privește șase produse care intră sub incidența agrementelor tehnice europene fără ghiduri

45) Decizia Comisiei 2001/19/CE din 20 decembrie 2000 privind procedura de atestare a conformității produselor pentru construcții conform articolului 20 alineatul (2) din Directiva 89/106/CEE a Consiliului referitor la rosturile de expansiune pentru poduri la șosea

46) Decizia Comisiei 2001/596/CE din 8 ianuarie 2001 de modificare a Deciziilor 95/467/CE, 96/578/CE, 96/580/CE, 97/176/CE, 97/462/CE, 97/556/CE,97/740/CE, 97/808/CE, 98/213/CE, 98/214/CE, 98/279/CE, 98/436/CE, 98/437/CE, 98/599/CE, 98/600/CE,98/601/CE, 1999/89/CE, 1999/90/CE, 1999/91/CE, 1999/454/CE, 1999/469/CE, 1999/470/CE, 1999/471/CE,1999/472/CE, 2000/245/CE, 2000/273/CE și 2000/447/CE privind procedura de atestare a conformității anumitor produse pentru construcții în temeiul articolului 20 din Directiva 89/106/CEE a Consiliului

47) Decizia Comisiei 2001/308/CE din 31 ianuarie 2001 privind procedura de atestare a conformității produselor pentru construcții conform articolului 20 alineatul (2) din Directiva 89/106/CEE a Consiliului referitor la Vetures

49) Decizia Comisiei 2002/359/CE din 13 mai 2002 privind procedura de atestare a conformității produselor pentru construcții în contact cu apa destinată consumului uman, în conformitate cu articolul 20 alineatul (2) din Directiva 89/106/CEE a Consiliului

50) Decizia Comisiei 2002/592/CE din 15 iulie 2002 de modificare a Deciziilor 95/467/CE, 96/577/CE, 96/578/CE și 98/598/CE privind procedura de atestarea conformității produselor pentru construcții conform articolului 20 alineatul (2) din Directiva 89/106/CEE a Consiliului referitor la produsele de gips, sistemele fixe de stingere a incendiilor, instalațiile sanitare și, respectiv, agregatele

51) Decizia Comisiei 2003/639/CE din 4 septembrie 2003 privind procedura de atestare a conformității produselor pentru construcții conform articolului 20 alineatul (2) din Directiva 89/106/CEE a Consiliului referitor la ghermelele pentru rosturi de construcție

52) Decizia Comisiei 2003/640/CE din 4 septembrie 2003 privind procedura de atestare a conformității produselor pentru construcții conform articolului 20 alineatul (2) din Directiva 89/106/CEE a Consiliului referitor la kiturile pentru placarea pereților exteriori

53) Decizia Comisiei 2003/656/CE din 12 septembrie 2003 privind procedura de atestare a conformității produselor pentru construcții conform articolului 20 alineatul (2) din Directiva 89/106/CEE a Consiliului referitor la șapte produse pentru agrement tehnic european fără ghid

54) Decizia Comisiei 2003/655/CE din 12 septembrie 2003 privind procedura de atestare a conformității produselor pentru construcții conform articolului 20 alineatul (2) din Directiva 89/106/CEE a Consiliului referitor la kiturile de acoperire impermeabilă a pardoselilor și pereților din spații umede

55) Decizia Comisiei 2003/728/CE din 3 octombrie 2003 privind procedura de atestare a conformității produselor pentru construcții în temeiul articolului 20 alineatul (2) din Directiva 89/106/CEE a Consiliului în ceea ce privește structurile metalice prefabricate,structurile din beton prefabricate, unitățile de construcție prefabricate, camerele frigorifice prefabricate și structurile de protecție împotriva căderii pietrelor

56) Decizia Comisiei 2003/722/CE din 6 octombrie 2003 privind procedura de atestare a conformității produselor pentru construcții conform articolului 20 alineatul (2) din Directiva 89/106/CEE a Consiliului referitor la kiturile de impermeabilizare cu aplicare în stare lichidă pentru tablierele de pod

57) Decizia Comisiei 2004/663/CE din 20 septembrie 2004 de modificare a Deciziei 97/464/CE a Comisiei privind procedura de atestare a conformității produselor pentru construcții în temeiul articolului 20 alineatul (2) din Directiva 89/106/CEE a Consiliului în ceea ce privește produsele pentru instalațiile de epurare a apelor uzate

58) Decizia Comisiei 2005/484/CE din 4 iulie 2005 privind procedura de atestare a conformității produselor pentru construcții în temeiul articolului 20 alineatul (2) din Directiva 89/106/CEE a Consiliului în ceea ce privește structurile prefabricate (inclusiv elementele portante) pentru construcția antrepozitelor frigorifice și structurile prefabricate (altele decât elementele portante) pentru construcția antrepozitelor frigorifice

59) Decizia Comisiei 2011/284/UE din 12 mai 2011 privind procedura de atestare a conformității produselor pentru construcții conform articolului 20 alineatul (2) din Directiva 89/106/CEE a Consiliului în ceea ce privește cablurile electrice, de control și de comunicare

60) Regulamentul delegat (UE) nr. 1291/2014 al Comisiei din 16 iulie 2014 privind condițiile de clasificare, fără testare, a panourilor pe bază de lemn conforme cu standardul EN 13986 și a lambriurilor și placărilor din lemn masiv conforme cu standardul EN 14915 în ceea ce

privește capacitatea de protecție împotriva incendiilor, atunci când sunt utilizate pentru îmbrăcarea pereților și a plafoanelor;

61) Regulamentul delegat (UE) nr. 1292/2014 al Comisiei din 17 iulie 2014 privind condițiile de clasificare, fără testare, a anumitor pardoseli din lemn neacoperite conforme cu standardul EN 14342, în ceea ce privește comportamentul la foc al acestora;

62) Regulamentul delegat (UE) nr. 1293/2014 al Comisiei din 17 iulie 2014 privind condițiile de clasificare, fără testare, a plaselor și profilelor metalice pentru lucrări interioare de tencuire reglementate de standardul armonizat EN 13658-1, a plaselor și profilelor metalice pentru tencuiri exterioare reglementate de standardul armonizat EN 13658-2, precum și a profilelor metalice și a profilelor fasonate reglementate de standardul armonizat EN 14353 în ceea ce privește comportamentul la foc al acestora;

63) Decizia delegată (UE) 2015/1936 a Comisiei din 8 iulie 2015 privind sistemele aplicabile pentru evaluarea și verificarea constanței performanței pentru conductele de ventilație și țevile de ventilare a aerului în conformitate cu Regulamentul (UE) nr. 305/2011 al Parlamentului European și al Consiliului;

64) Decizia delegată (UE) 2015/1958 a Comisiei din 1 iulie 2015 privind sistemele aplicabile pentru evaluarea și verificarea constanței performanței geosinteticelor și produselor conexe în conformitate cu Regulamentul (UE) nr. 305/2011 al Parlamentului European și al Consiliului;

65) Decizia delegată (UE) 2015/1959 a Comisiei din 1 iulie 2015 privind sistemele aplicabile pentru evaluarea și verificarea constanței performanței produselor pentru instalațiile de epurare a apelor uzate în conformitate cu Regulamentul (UE) nr. 305/2011 al Parlamentului European și al Consiliului.

Anexa 3

CHESTIONAR
privind studiul beneficiilor şi provocărilor asociate cu implementarea standardelor europene privind produsele pentru construcţii

Republica Moldova, ca țară europeană, împărtășește valori comune cu Uniunea Europeană şi s-a angajat, prin semnarea Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană (în continuare – Acordul de Asociere), să pună în aplicare și să promoveze aceste valori.

Astfel, Republica Moldova s-a angajat să urmeze calea alinierii la practicile europene, preluînd legislaţia şi standardele europene.

Acordul de Asociere se fundamentează pe o abordare inovativă și ambițioasă, incluzînd crearea unei Zone de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (ZLSAC).

Prezentul Chestionar este elaborat în scopul identificării beneficiilor și provocărilor legate de procesul de implementare în Republica Moldova a standardelor europene privind produsele pentru construcții, adoptate în cadrul ZLSAC.

NOTĂ: Acest Chestionar se referă doar la standardele europene privind produsele pentru construcții (materiale de construcție) și nu se aplică standardelor europene pentru proiectarea sistemelor inginerești (de încălzire, ventilare, apă și canalizare etc.), precum și standardelor europene pentru proiectarea structurilor (Eurocoduri).

Date generale despre organizaţia/întreprinderea dvs.

Denumirea organizaţiei/întreprinderii			
Date de contact	*Telefon:*	*e-mail:*	
Domeniu de activitate	*Autoritate de reglementare*	*bifați aici*	
	Autoritate de supraveghere a pieței (control)	*bifați aici*	
	Organism de certificare	*bifați aici*	
	Laborator de încercări	*bifați aici*	
	Antreprenor în construcții	*bifați aici*	
	Producător de materiale de construcție	*bifați aici*	
	Alt domeniu (indicați aici domeniu de activitate)	*bifați aici*	

ÎNTREBĂRI

1. Cît de des organizaţia/întreprinderea dvs. utilizează standarde în activitatea sa ?

☐ 1.1. Permanent

	1.2. Destul de des
	1.3. Rar
	1.4. Nu utilizează

Dacă consideraţi necesar, în tabelul de mai jos puteţi indica comentarii/informaţii suplimentare legate de întrebarea respectivă.

2. Organizaţia/întreprinderea dvs. este bine informată despre noutăţile în domeniul standardizării din Republica Moldova ?

	2.1. Foarte bine. Monitorizăm în permanenţă noutăţile respective
	2.2. Destul de bine. Periodic ne informăm despre noutăţile respective
	2.3. Nu prea bine. Ocazional sau la necesitate aflăm despre noutăţile respective
	2.4. Nu este informată

Dacă consideraţi necesar, în tabelul de mai jos puteţi indica comentarii/informaţii suplimentare legate de întrebarea respectivă.

3. Care este sursa de informaţie a organizaţiei/întreprinderii dvs. despre noutăţile în domeniul standardizării din Republica Moldova ?

NOTĂ – Puteţi bifa mai multe variante de răspuns

	3.1. Pagina-web a Institutului Naţional de Standardizare (www.standard.md)
	3.2. Pagina de Facebook a Institutului Naţional de Standardizare (www.facebook.com/standard.md)
	3.3. Primim informaţii de la colegi din alte organizaţii/întreprinderi
	3.4. Alte surse (*indicaţi aici din care surse primiţi informaţii*)
	3.5. Nu sîntem informaţi

Dacă consideraţi necesar, în tabelul de mai jos puteţi indica comentarii/informaţii suplimentare legate de întrebarea respectivă.

4. Cunoaşteţi prevederile Acordului de Asociere RM – UE şi condiţiile de instituire a Zonei de Liber Schimb Aprofundat şi Cuprinzător (ZLSAC) care au tangenţă cu sectorul produselor pentru construcţii din Republica Moldova ?

	4.1. Da, sînt bine informat
	4.2. Cunosc puțin
	4.3. Nu cunosc

Dacă consideraţi necesar, în tabelul de mai jos puteţi indica comentarii/informaţii suplimentare legate de întrebarea respectivă.

5. Conform pct. 173 din Planul naţional de acţiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană în perioada 2014-2016, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 808 din 07.10.2014, Republica Moldova trebuia să transpună, în trimestrul IV 2015, în legislaţia naţională Regulamentul (UE) nr. 305/2011 al Parlamentului European şi al Consiliului din 9 martie 2011 de stabilire a unor condiţii armonizate pentru comercializarea produselor pentru construcţii, ceea ce presupune implementarea a 442 de standarde europene armonizate privind produsele pentru construcţii şi încă 2022 standarde europene de referinţă, precum şi eliminarea tuturor standardelor GOST conflictuale (peste 900 de standarde).

Cum apreciaţi acest efort de implementare a standardelor europene privind produsele pentru construcţii ?

	5.1. Este destul de real și poate fi realizat
	5.2. Este destul de real, dar termenul de implementare trebuie să fie mai mare
	5.3. Nu este real
	5.4. Nu cunosc

Dacă consideraţi necesar, în tabelul de mai jos puteţi indica comentarii/informaţii suplimentare legate de întrebarea respectivă.

6. Care ar trebui să fie termenul optim de tranziţie de la standardele GOST aplicabile în Republica Moldova la standardele europene privind produsele pentru construcţii ?

	6.1. Imediat
	6.2. Aproximativ 1-2 ani
	6.3. Aproximativ 3-5 ani

	6.4. Aproximativ 6-10 ani
	6.5. Mai mult de 10 ani
	6.6. Nu cunosc

7. Consideraţi că standardele (GOST) privind produsele pentru construcţii aplicabile în prezent în Republica Moldova asigură nivelul necesar de calitate al produselor în corespundere cu nivelul actual al dezvoltării tehnologice ?

	7.1. Da, standardele GOST asigură nivelul necesar de calitate al produselor pentru construcții
	7.2. Parțial, unele din standardele GOST sunt învechite și nu asigură calitatea necesară a produselor pentru construcții
	7.3. Nu, standardele GOST sunt învechite și nu asigură nivelul necesar de calitate al produselor pentru construcții
	7.4. Nu cunosc

Dacă consideraţi necesar, în tabelul de mai jos puteţi indica comentarii/informaţii suplimentare legate de întrebarea respectivă.

8. Consideraţi că implementarea standardelor europene privind produsele pentru construcţii este benefică pentru sectorul construcţiilor din Republica Moldova ?

NOTĂ – Atenţionăm că această întrebare se referă la sectorul construcţiilor în general şi nu la o organizaţie/întreprindere concretă. Solicităm să răspundeţi la întrebarea dată din perspectiva sectorului construcţiilor şi nu a organizaţiei/întreprinderii dvs.

	8.1. Da, sectorul construcţiilor va avea de cîştigat în rezultatul implementării standardelor europene
	8.2. Nu, implementarea standardelor europene va afecta negativ sectorul construcţiilor
	8.3. Situaţia în sectorul construcţiilor nu se va schimba
	8.4. Nu cunosc

Dacă consideraţi necesar, în tabelul de mai jos puteţi indica comentarii/informaţii suplimentare legate de întrebarea respectivă.

9. Consideraţi că implementarea standardelor europene privind produsele pentru construcţii oferă/creează organizaţiei/întreprinderii dvs. mai multe beneficii sau mai multe provocări ?

	9.1. Oferă mai multe beneficii
	9.2. Creează mai multe provocări
	9.3. În egală măsură oferă atît beneficii cît și creează provocări
	9.4. Nu cunosc

Dacă considerați necesar, în tabelul de mai jos puteți indica comentarii/informații suplimentare legate de întrebarea respectivă.

10. Bifaţi beneficiile asociate cu implementarea în Republica Moldova a standardelor europene pentru produse de construcţie.

NOTĂ – Puteți bifa mai multe variante de răspuns

	10.1. Deschiderea pieței europene pentru produsele de construcții autohtone
	10.2. Eliminarea barierelor tehnice în calea comerțului cu produse pentru construcții atît la exporturi, cît și la importuri
	10.3. Eliminarea/reducerea taxelor la produsele pentru construcții autohtone exportate în țările europene
	10.4. Creșterea concurenței pe piața produselor pentru construcții și reducerea prețurilor la acestea
	10.5. Creșterea calității produselor pentru construcții plasate pe piața Republicii Moldova
	10.6. Creșterea investițiilor străine în fabricarea produselor pentru construcții în Republica Moldova
	10.7. Stimularea modernizării întreprinderilor autohtone și îmbunătățirii procesului de producție, precum și investițiilor în noile tehnologii
	10.8. Reducerea costurilor ce țin de procedurile de evaluare a conformității produselor pentru construcții, inclusiv prin implementarea mecanismului de recunoaștere a rezultatelor evaluării conformității
	10.9. Îmbunătățirea imaginii producătorilor autohtoni de produse pentru construcții care aplică standardele europene
	10.10. Reducerea costurilor de producție, minimizarea deșeurilor și îmbunătățirea eficienței procesului de producere
	10.11. Nu există beneficii
	10.12. Nu cunosc

Dacă considerați că există și alte beneficii, rugăm să le indicați în tabelul de mai jos

Dacă considerați necesar, în tabelul de mai jos puteți indica comentarii/informații suplimentare legate de întrebarea respectivă

11. Bifaţi provocările asociate cu implementarea în Republica Moldova a standardelor europene pentru produse de construcţie.

NOTĂ – Puteți bifa mai multe variante de răspuns

	11.1. Necesitatea recalificării specialiștilor
	11.2. Necesitatea investițiilor majore în tehnologiile moderne de producere
	11.3. Necesitatea investițiilor majore în utilaje și echipamente moderne pentru laboratoarele de încercări a produselor pentru construcții
	11.4. Creșterea costului produselor pentru construcții autohtone din cauza cerințelor mai exigente din standardele europene
	11.5. Creșterea costurilor serviciilor de evaluare a conformității produselor pentru construcții (încercări de laborator, certificare) din cauza metodelor de încercări mai
	11.6. Imposibilitatea implementării standardelor europene din cauza că normativele în construcții în vigoare nu sunt armonizate cu aceste standarde și stabilesc cerințe
	11.7. Invadarea pieței autohtone cu produse pentru construcții necalitative
	11.8. Producătorii autohtoni de produse pentru construcții nu vor rezista concurenței din partea companiilor europene și se vor falimenta
	11.9. Clienții întreprinderii nu sînt cointeresați în implementarea standardelor europene și nu cer acest lucru
	11.10. Nu există provocări
	11.11. Nu cunosc

Dacă consideraţi că există şi alte provocări, rugăm să le indicaţi în tabelul de mai jos

Dacă consideraţi necesar, în tabelul de mai jos puteţi indica comentarii/informaţii suplimentare legate de întrebarea respectivă

12. Consideraţi că statul ar trebui să promoveze implementarea standardelor europene privind produsele pentru construcţii ?

	12.1. Da
	12.2. Nu
	12.3. Nu cunosc

13. Dacă la întrebarea 12 aţi răspuns ”Da”, atunci indicaţi cum statul ar trebui să promoveze implementarea standardelor europene privind produsele pentru construcţii ?

NOTĂ – Puteţi bifa mai multe variante de răspuns

	13.1. Realizarea unor instruiri/conferințe pentru specialiștii în domeniul construcțiilor despre implementarea standardelor europene privind produsele pentru construcții
	13.2. Realizarea unor campanii de informare/conștientizare despre implementarea standardelor europene privind produsele pentru construcții
	13.3. Crearea cadrului legal și normativ care ar impune implementarea standardelor europene privind produsele pentru construcții
	13.4. Impunerea mediului de afaceri să implementeze standardele europene privind produsele pentru construcții, prin aplicarea instrumentelor de constrîngere (controale,
	13.5. Realizarea unor programe de stat privind facilitarea dotării laboratoarelor de încercări private cu utilaje și echipamente moderne pentru testarea produselor pentru
	13.6. Crearea/dezvoltarea laboratoarelor de stat pentru testarea produselor pentru construcții
	13.7. Să anuleze imediat toate standardele GOST aplicabile în prezent și să impună implementarea standardelor europene pentru produsele pentru construcții
	13.8. Să creeze mecanisme de tranziție treptată de la standardele GOST la standardele europene privind produsele pentru construcții
	13.9. Nu cunosc

Dacă consideraţi că există și alte instrumente de promovare a implementării standardelor europene privind produsele pentru construcții, rugăm să le indicaţi în tabelul de mai jos

Dacă consideraţi necesar, în tabelul de mai jos puteţi indica comentarii/informații suplimentare legate de întrebarea respectivă

14. Dacă la întrebarea 12 aţi răspuns ”Nu”, atunci indicaţi de ce statul nu ar trebui să promoveze implementarea standardelor europene privind produsele pentru construcţii ?

	14.1. Implementarea standardelor europene privind produsele pentru construcții este ”problema” și interesul mediului de afaceri și nu este în interes public
	14.2. Statul trebuie să creeze doar regulile de joc (legislație) necesară pentru implementarea standardelor europene
	14.3. Statul nu trebuie să investească banii publici în promovarea implementării standardelor europene
	14.4. Nu cunosc

Dacă consideraţi că există și alte argumente de ce statul nu ar trebui să promoveze implementarea standardelor europene privind produsele pentru construcții, rugăm să le indicaţi în tabelul de mai jos

Dacă considerați necesar, în tabelul de mai jos puteți indica comentarii/informații suplimentare legate de întrebarea respectivă

15. Cum apreciaţi rolul organizaţiei/întreprinderii dvs. în procesul de promovare a implementării standardelor europene privind produsele pentru construcţii ?

	15.1. Este direct responsabilă de acest proces și trebuie să se implice activ
	15.2. Nu este direct responsabilă, dar trebuie să se implice activ în acest proces
	15.3. Nu trebuie să se implice în acest proces, este responsabilitatea altor organizații/întreprinderi
	15.4. Nu cunosc

Dacă considerați necesar, în tabelul de mai jos puteți indica comentarii/informații suplimentare legate de întrebarea respectivă

16. Dacă la întrebarea 15 aţi bifat 15.1 sau 15.2, atunci indicaţi cum ar putea organizaţia/întreprinderea dvs. să se implice în procesul de promovare a implementării standardelor europene privind produsele pentru construcţii ?

	16.1. Să implementeze standarde europene în activitatea sa, renunțînd la aplicarea standardelor GOST
	16.2. Să ceară contragenților/clienților săi să implementeze standarde europene, renunțînd la aplicarea standardelor GOST
	16.3. Nu cunosc

Dacă considerați că există și alte instrumente de implicare a organizației/întreprinderii dvs. în procesul de promovare a implementării standardelor europene privind produsele pentru construcții, rugăm să le indicați în tabelul de mai jos

Dacă considerați necesar, în tabelul de mai jos puteți indica comentarii/informații suplimentare legate de întrebarea respectivă

Dacă considerați necesar, Vă rugăm să indicați în tabelul de mai jos orice comentarii/informații/sugestii suplimentare legate în general de întrebările din Chestionar

VĂ MULŢUMIM PENTRU COLABORARE!

Anexa 4

REZULTATELE CHESTIONĂRII

1. Cît de des organizaţia/întreprinderea dvs. utilizează standarde în activitatea sa ?

	1.1. Permanent	9
	1.2. Destul de des	2
	1.3. Rar	1
	1.4. Nu utilizează	

2. Organizaţia/întreprinderea dvs. este bine informată despre noutăţile în domeniul standardizării din Republica Moldova ?

	2.1. Foarte bine. Monitorizăm în permanență noutățile respective	4
	2.2. Destul de bine. Periodic ne informăm despre noutățile respective	8
	2.3. Nu prea bine. Ocazional sau la necesitate aflăm despre noutățile respective	
	2.4. Nu este informată	

3. Care este sursa de informaţie a organizaţiei/întreprinderii dvs. despre noutăţile în domeniul standardizării din Republica Moldova ?

NOTĂ – Puteți bifa mai multe variante de răspuns

	3.1. Pagina-web a Institutului Național de Standardizare (www.standard.md)	12
	3.2. Pagina de Facebook a Institutului Național de Standardizare (www.facebook.com/standard.md)	2
	3.3. Primim informații de la colegi din alte organizații/întreprinderi	4
	3.4. Alte surse (*indicați aici din care surse primiți informații*)	
	3.5. Nu sîntem informați	

Dacă considerați necesar, în tabelul de mai jos puteți indica comentarii/informații suplimentare legate de întrebarea respectivă.

1) Scrisori, mesaje INS

4. Cunoaşteţi prevederile Acordului de Asociere RM – UE şi condiţiile de instituire a Zonei de Liber Schimb Aprofundat şi Cuprinzător (ZLSAC) care au tangenţă cu sectorul produselor pentru construcţii din Republica Moldova ?

	4.1. Da, sînt bine informat	6
	4.2. Cunosc puțin	6
	4.3. Nu cunosc	

5. Conform pct. 173 din Planul naţional de acţiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană în perioada 2014-2016, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 808 din 07.10.2014, Republica Moldova trebuia să transpună, în trimestrul IV 2015, în legislaţia naţională Regulamentul (UE) nr. 305/2011 al Parlamentului European şi al Consiliului din 9 martie 2011 de stabilire a unor condiţii armonizate pentru comercializarea produselor pentru construcţii, ceea ce presupune implementarea a 442 de standarde europene armonizate privind produsele pentru construcţii şi încă 2022 standarde europene de referinţă, precum şi eliminarea tuturor standardelor GOST conflictuale (peste 900 de standarde).

Cum apreciaţi acest efort de implementare a standardelor europene privind produsele pentru construcţii ?

	5.1. Este destul de real și poate fi realizat	
	5.2. Este destul de real, dar termenul de implementare trebuie să fie mai mare	11
	5.3. Nu este real	1
	5.4. Nu cunosc	

Dacă consideraţi necesar, în tabelul de mai jos puteţi indica comentarii/informaţii suplimentare legate de întrebarea respectivă.

1) Nu știm care este situația la alte întreprinderi

6. Care ar trebui să fie termenul optim de tranziţie de la standardele GOST aplicabile în Republica Moldova la standardele europene privind produsele pentru construcţii ?

	6.1. Imediat	
	6.2. Aproximativ 1-2 ani	3
	6.3. Aproximativ 3-5 ani	7
	6.4. Aproximativ 6-10 ani	2
	6.5. Mai mult de 10 ani	
	6.6. Nu cunosc	

7. Consideraţi că standardele (GOST) privind produsele pentru construcţii aplicabile în prezent în Republica Moldova asigură nivelul necesar de calitate al produselor în corespundere cu nivelul actual al dezvoltării tehnologice ?

	7.1. Da, standardele GOST asigură nivelul necesar de calitate al produselor pentru construcții	
	7.2. Parțial, unele din standardele GOST sunt învechite și nu asigură calitatea necesară a produselor pentru construcții	11
	7.3. Nu, standardele GOST sunt învechite și nu asigură nivelul necesar de calitate al produselor pentru construcții	1
	7.4. Nu cunosc	

Dacă considerați necesar, în tabelul de mai jos puteți indica comentarii/informații suplimentare legate de întrebarea respectivă.

1) Sînt standarde GOST parțial bazate pe standarde EN

8. Consideraţi că implementarea standardelor europene privind produsele pentru construcţii este benefică pentru sectorul construcţiilor din Republica Moldova ?

NOTĂ – Atenționăm că această întrebare se referă la sectorul construcțiilor în general și nu la o organizație/întreprindere concretă. Solicităm să răspundeți la întrebarea dată din perspectiva sectorului construcțiilor și nu a organizației/întreprinderii dvs.

	8.1. Da, sectorul construcțiilor va avea de cîștigat în rezultatul implementării standardelor europene	11
	8.2. Nu, implementarea standardelor europene va afecta negativ sectorul construcțiilor	
	8.3. Situația în sectorul construcțiilor nu se va schimba	1
	8.4. Nu cunosc	

Dacă considerați necesar, în tabelul de mai jos puteți indica comentarii/informații suplimentare legate de întrebarea respectivă.

1) De elaborat anexa națională, care va fi benefică RM, conform zonei climaterice, conform produselor p/u construcție/materialele autohtone naturale etc.

9. Consideraţi că implementarea standardelor europene privind produsele pentru construcţii oferă/creează organizaţiei/întreprinderii dvs. mai multe beneficii sau mai multe provocări ?

	9.1. Oferă mai multe beneficii	5
	9.2. Creează mai multe provocări	2
	9.3. În egală măsură oferă atît beneficii cît și creează provocări	5
	9.4. Nu cunosc	

Dacă considerați necesar, în tabelul de mai jos puteți indica comentarii/informații suplimentare legate de întrebarea respectivă.

1) Totodată vor apărea și multe obstacole referitor la pregătire acestora pentru a putea implementate

10. Bifaţi beneficiile asociate cu implementarea în Republica Moldova a standardelor europene pentru produse de construcţie.

NOTĂ – Puteți bifa mai multe variante de răspuns

	10.1. Deschiderea pieței europene pentru produsele de construcții autohtone	8
	10.2. Eliminarea barierelor tehnice în calea comerțului cu produse pentru construcții atît la exporturi, cît și la importuri	9
	10.3. Eliminarea/reducerea taxelor la produsele pentru construcții autohtone exportate în țările europene	6
	10.4. Creșterea concurenței pe piața produselor pentru construcții și reducerea prețurilor la acestea	7
	10.5. Creșterea calității produselor pentru construcții plasate pe piața Republicii Moldova	8
	10.6. Creșterea investițiilor străine în fabricarea produselor pentru construcții în Republica Moldova	6
	10.7. Stimularea modernizării întreprinderilor autohtone și îmbunătățirii procesului de producție, precum și investițiilor în noile tehnologii	9
	10.8. Reducerea costurilor ce țin de procedurile de evaluare a conformității produselor pentru construcții, inclusiv prin implementarea mecanismului de recunoaștere a rezultatelor evaluării conformității	3
	10.9. Îmbunătățirea imaginii producătorilor autohtoni de produse pentru construcții care aplică standardele europene	8
	10.10. Reducerea costurilor de producție, minimizarea deșeurilor și îmbunătățirea eficienței procesului de producere	4
	10.11. Nu există beneficii	
	10.12. Nu cunosc	

11. Bifaţi provocările asociate cu implementarea în Republica Moldova a standardelor europene pentru produse de construcţie.

NOTĂ – Puteți bifa mai multe variante de răspuns

	11.1. Necesitatea recalificării specialiștilor	9
	11.2. Necesitatea investițiilor majore în tehnologiile moderne de producere	9
	11.3. Necesitatea investițiilor majore în utilaje și echipamente moderne pentru laboratoarele de încercări a produselor pentru construcții	12
	11.4. Creșterea costului produselor pentru construcții autohtone din cauza cerințelor mai exigente din standardele europene	7
	11.5. Creșterea costurilor serviciilor de evaluare a conformității produselor pentru construcții (încercări de laborator, certificare) din cauza metodelor de încercări mai costisitoare	7
	11.6. Imposibilitatea implementării standardelor europene din cauza că normativele în construcții în vigoare nu sunt armonizate cu aceste standarde și stabilesc cerințe contradictorii	5
	11.7. Invadarea pieței autohtone cu produse pentru construcții necalitative	1

	11.8. Producătorii autohtoni de produse pentru construcții nu vor rezista concurenței din partea companiilor europene și se vor falimenta	6
	11.9. Clienții întreprinderii nu sînt cointeresați în implementarea standardelor europene și nu cer acest lucru	5
	11.10. Nu există provocări	
	11.11. Nu cunosc	

12. Consideraţi că statul ar trebui să promoveze implementarea standardelor europene privind produsele pentru construcţii ?

	12.1. Da	12
	12.2. Nu	
	12.3. Nu cunosc	

13. Dacă la întrebarea 12 aţi răspuns "Da", atunci indicaţi cum statul ar trebui să promoveze implementarea standardelor europene privind produsele pentru construcţii ?

NOTĂ – Puteți bifa mai multe variante de răspuns

	13.1. Realizarea unor instruiri/conferințe pentru specialiștii în domeniul construcțiilor despre implementarea standardelor europene privind produsele pentru construcții	8
	13.2. Realizarea unor campanii de informare/conștientizare despre implementarea standardelor europene privind produsele pentru construcții	9
	13.3. Crearea cadrului legal și normativ care ar impune implementarea standardelor europene privind produsele pentru construcții	8
	13.4. Impunerea mediului de afaceri să implementeze standardele europene privind produsele pentru construcții, prin aplicarea instrumentelor de constrîngere (controale, amenzi etc.)	2
	13.5. Realizarea unor programe de stat privind facilitarea dotării laboratoarelor de încercări private cu utilaje și echipamente moderne pentru testarea produselor pentru construcții	8
	13.6. Crearea/dezvoltarea laboratoarelor de stat pentru testarea produselor pentru construcții	8
	13.7. Să anuleze imediat toate standardele GOST aplicabile în prezent și să impună implementarea standardelor europene pentru produsele pentru construcții	
	13.8. Să creeze mecanisme de tranziție treptată de la standardele GOST la standardele europene privind produsele pentru construcții	11
	13.9. Nu cunosc	

Dacă consideraţi că există şi alte instrumente de promovare a implementării standardelor europene privind produsele pentru construcţii, rugăm să le indicaţi în tabelul de mai jos

1) Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor trebuie să stabilească perioadele de tranziție pentru fiecare standard european aprobat de Institutul Național de Standardizare

14. Dacă la întrebarea 12 aţi răspuns ”Nu”, atunci indicaţi de ce statul nu ar trebui să promoveze implementarea standardelor europene privind produsele pentru construcţii ?

	14.1. Implementarea standardelor europene privind produsele pentru construcții este ”problema” și interesul mediului de afaceri și nu este în interes public	
	14.2. Statul trebuie să creeze doar regulile de joc (legislație) necesară pentru implementarea standardelor europene	
	14.3. Statul nu trebuie să investească banii publici în promovarea implementării standardelor europene	
	14.4. Nu cunosc	

15. Cum apreciaţi rolul organizaţiei/întreprinderii dvs. în procesul de promovare a implementării standardelor europene privind produsele pentru construcţii ?

	15.1. Este direct responsabilă de acest proces și trebuie să se implice activ	4
	15.2. Nu este direct responsabilă, dar trebuie să se implice activ în acest proces	6
	15.3. Nu trebuie să se implice în acest proces, este responsabilitatea altor organizații/întreprinderi	2
	15.4. Nu cunosc	

Dacă considerați necesar, în tabelul de mai jos puteți indica comentarii/informații suplimentare legate de întrebarea respectivă

1) Dacă va fi legislația prin care va impune orice agent economic să respecte

16. Dacă la întrebarea 15 aţi bifat 15.1 sau 15.2, atunci indicaţi cum ar putea organizaţia/întreprinderea dvs. să se implice în procesul de promovare a implementării standardelor europene privind produsele pentru construcţii ?

	16.1. Să implementeze standarde europene în activitatea sa, renunțînd la aplicarea standardelor GOST	6
	16.2. Să ceară contragenților/clienților săi să implementeze standarde europene, renunțînd la aplicarea standardelor GOST	4
	16.3. Nu cunosc	

Dacă considerați necesar, Vă rugăm să indicați în tabelul de mai jos orice comentarii/informații/sugestii suplimentare legate în general de întrebările din Chestionar

1) Este necesar de a fi adaptate normativele în construcție, în baza cărora se elaborează proiectele în care sînt date referințele la standardele EN și numai atunci putem implementa

PENTRU NOTE